

TAPA TOIMIA TALLIYHTEISÖSSÄ LASTEN JA NUORTEN SOSIAALISEN KASVUN JA HYVINVOINNIN TUKENA

Esite ja artikkeli sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta

Elisa Seppälä

Opinnäytetyö, syksy 2009

Diakonia ammattikorkeakoulu, Diak Itä

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK) +

Lastentarhanopettajan kelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Elisa Seppälä. Tapa toimia talliyhteisössä lasten ja nuorten sosiaalisen kasvun ja hyvinvoinnin tukena. Esite ja artikkeli sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta. Pieksämäki, syksy 2009, 41 s., 5 liitettä.

Diakonia ammattikorkeakoulu, Diak Itä Pieksämäki. Sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK) + lastentarhanopettajan kelpoisuus.

Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa cd-rom -muodossa oleva yleisluontoinen esite sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta sekä artikkeli perhekeskeiseen, laajalevikkiseen ja sosiaali-, terveys- ja kasvatustieteiden ammattilaisia palvelemaan lehteen esitteen pohjalta. Esitteen tarkoitus oli hyödyttää työelämän yhteistyökumppania Metsäkylän Ratsastuskeskusta sekä tukea urasuunnittelua ja luontevaa siirtymää ammatillisen täydennyskoulutuksen jatko-opintoihin sosiaalipedagogisen hevostoiminnan viitoittamalla tiellä. Artikkelin tarkoitus oli lisätä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan yhteiskunnallista tunnettavuutta lapsiperheiden keskuudessa ja auttamistyön kentällä. Tavoitteena oli myös pohtia sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuuksia perhetyön kentällä lastentarhaopettajan kelpoisuuden saavuttamiseksi.

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys rajautui kuvaamaan sosiaalipedagogista hevostoimintaa ja sosiaalityön muutoksia. Esite ja artikkeli kuvaavat sosiaalipedagogista hevostoimintaa, sen teoriapohjaa, toiminnan lähtökohtia Suomessa, kohderyhmiä, hevostoiminnan mahdollisuuksia perhetyössä, toiminnan rahoittajia, toimijoiden koulutusta, sosiaalipedagogisesti toimivan tallin tunnusmerkkejä, toimintaan soveltuvaa hevosta sekä muutamia tutkimustuloksia toiminnan merkittävydestä. Artikkelin pohjautui esitteessä kerrottuun tietoon sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta. Esite ja artikkeli luotiin teorian pohjalta. Teoria muodostui erilaisten lähdemateriaalien ja tutkimusten perusteella.

Arviointini mukaan esite ja artikkeli kuvaavat asiasisällöltään ja ulkoasultaan selkeästi sosiaalipedagogista hevostoimintaa. Valokuvat tukevat tekstiä. Esite on laadittu palvelemaan työelämän yhteistyökumppania monipuolisesti. Esite tukee urasuunnittelua. Kiinnostus jatkaa aiheen parissa vahvistaa opinnäytetyön tarkoituksen onnistumista. Hevostoiminnan yhteiskunnallisen tunnettavuuden lisääminen ei toteutunut tarkoituksen mukaisesti, koska valitut lehdet eivät ottaneet artikkelia vastaan. Artikkelin julkaistiin Sosiaalipedagogisen Hevostoimintayhdistyksen nettisivuilla. Pohdinnan tuloksena hevostoiminnan mahdollisuudet ennaltaehkäisevässä ja kuntouttavassa perhetyössä ovat kannustavat ja toteutuskelpoiset.

Asiasanat: sosiaalipedagoginen hevostoiminta, sosiaalipedagogiikka, perhetyö, produktio

ABSTRACT

Seppälä, Elisa

A Way to Work in a Stable Community as a Support for Children and Youth. A brochure and an article about social pedagogic horse activity.

41 p., 5 appendices. Language: Finnish. Pieksämäki, Autumn 2009.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services. Degree: Bachelor of Social Services, Kindergarten Teacher – qualification.

Aim of the study was to produce a overall brochure about social pedagogic work with horses in form of a CD-ROM and to write an article for of family-oriented magazine, which has a wide distribution and is read by the professionals of social work, health care and pedagogy. The purpose of the brochure is to advantage working life partner Metsäkylä's riding center and to support career planning, make the shift to occupational updating education's further studies easier. The purpose of the article was to increase the societal consciousness of the social pedagogic work with horses. Another aim was to ponder the possibilities of social pedagogic work with horses in the field of family work in order to achieve the kindergarten teacher's validity.

The theoretical context of the thesis was limited to describing the social pedagogic work with horses and the changes in social work. The brochure and the article describes social pedagogic work with horses, its theoretical basis, activity baseline in Finland, target groups, horse activity possibilities in family work, the funding of horse activity, the training of persons, criterions of a horse stall which acts in a socio-pedagogic way, a horse suitable for the activity and a few examination results which show the importance of the activity. The article was based on the brochure information about social pedagogic horse activity. Both the article and the brochure were created from the basis of the theory. The theory was constituted of different source materials and research.

My evaluation shows that the brochure and the article content and visual outfit describes clearly the social pedagogic work with horses. Photographs support the text. The brochure is made to serve working life partner's needs in a very versatile way. The leaflet supports career planning. Interest to continue with the topic strengthens the succeeding of the thesis' objective. Rising horse activity's societal awareness did not actualize, because the chosen magazines didn't accept the article. The article will be published on the Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys –website. As result the opportunities of horse activity in precautionary and rehabilitating family work are supportive and feasible.

Keywords: social pedagogic work with horses, social pedagogy, family work, production

SISÄLTÖ

1 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT	5
2 SOSIAALIPEDAGOGINEN HEVOSTOIMINTA.....	7
2.1 Mitä sosiaalipedagoginen hevostoiminta on?.....	7
2.2 Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tavoitteet ja periaatteet.....	9
2.3 Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan lähtökohdat Suomessa	10
2.4 Hevostoiminnan perustana sosiaalipedagogiikka.....	11
2.5 Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kohderyhmät ja rahoittajat.....	14
2.6 Hevostoiminta talleilla.....	16
2.7 Ratsastusterapia ja vammaisratsastus	18
3 SOSIAALITYÖ MUUTTUU	20
3.1 Pirstaloitunut yhteiskunta	20
3.2 Syrjäytyminen ilmiönä	22
3.3 Perhetyön monet mahdollisuudet	23
4 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA, TARVE JA TAVOITTEET	29
4.1 Opinnäytetyön tausta	29
4.2 Opinnäytetyön tarve ja kohderyhmät	29
4.3 Opinnäytetyön tavoitteet.....	30
5 YHTEISTYÖKUMPPANIT	31
5.1 Metsäkylän Ratsastuskeskus Oy.....	31
5.2 Kaisan talli	31
5.3 Valokuvaaja ja kuvattavat lapset	32
6 PRODUKTION TOTEUTTAMINEN.....	32
6.1 Aiheen rajaus ja työelämän yhteistyökumppanin tapaaminen	32
6.2 Uusi rajaus ja produktion toteutus	33
6.3 Produktion valmistuminen.....	34
7 ARVIOINTI.....	35
8 POHDINTA	36
LÄHTEET.....	39
LIITTEET	42
Liite 1: Esite sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta (cd-rom)	
Liite 2: Artikkelit	42
Liite 3: Valokuvaussopimus	48
Liite 4: Kuvamateriaalin käyttöoikeussopimus	49
Liite 5: Valokuvaus Kaisan tallilla	50

1 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

Opinnäytetyöni innoittajina ovat pitkäaikainen hevosharrastus ja hevosalan peruskoulutus, kiinnostus ja ammattitaito auttamistyöhön sekä halu toteuttaa sitä hevonen työkaverina. Opinnäytetyön aihe syntyi ideoimalla ajatusta hyödyntää sekä sosiaali- että hevosalan osaamistani. Työelämän yhteistyökumppanin kiinnostus ja tarve produktiosta vahvistivat aiheen. Aiheen ainutlaatuisuus Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytteissä antoi inspiraatiota tarttua uudehkoon aiheeseen, joka ajankohtaisuudellaan koskettaa muutoksessa elävää sosiaalityön kenttää.

Opinnäytetyössäni esittelen sosiaalipedagogista hevostoimintaa ja sen mahdollisuuksia perhetyön kentällä. Opinnäytetyöhöni kuuluu cd-rom (Liite 1), joka sisältää esitteen sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta. Tiedämme omasta kokemuksesta, että moni ihminen tuntee suurta kiintymystä omaa lemmikkieläintänsä kohtaan ja projisoi siihen tunteitaan. Hevonen, kissa tai koira voi olla ihmisen paras ystävä ja merkitä hänelle enemmän kuin toinen ihminen. Eläinten läheisyys tukee ihmisen hyvinvointia, eläimet antavat ihmiselle voimaa ja mielenrauhaa. Särkyneelle ihmiselle eläinten läheisyys voi myös olla kuntouttavaa. (Schulman 2005, 44.)

Opinnäytetyöni tarkoitus on hyödyttää työelämän yhteistyökumppania Metsäkylän Ratsastuskeskusta sekä tukea urasuunnitteluani ja luontevaa siirtymää ammatillisen täydennyskoulutuksen jatko-opintoihin sosiaalipedagogisen hevostoiminnan viitoittamalla tiellä. Toinen tarkoitusperäni on vahvistaa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan yhteiskunnallista tunnettavuutta lapsiperheiden keskuudessa ja auttamistyön kentällä artikkelin (Liite 2) avulla. Tarkoitukseni on myös pohtia sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuuksia perhetyön kentällä saavuttaakseni lastentarhanopettajan kelpoisuuden.

Pääpaino opinnäytetyön teoreettisessa viitekehyksessä on sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa, koska se on uudehko työmuoto ja vaatii laajempaa selvitystä sisällöstään. Työ sisältää teoriatietoa myös sosiaalityön muutoksista, syrjäytymisestä ja perhetyöstä, joiden kautta pohdin hevostoiminnan mahdollisuuksia perhetyön kentällä. Arvioinnissa kuvaan tuotannon ja tavoitteiden toteutumista.

Yhteiskunnalliset muutokset, muutokset perherakenteissa ja perheen perustehtävän muuttuminen aiheuttavat hämmennystä lapsissa, nuorissa ja aikuisissa. Yhteiskunnan muuttuessa muuttuvat myös ongelmat. Tälle ajalle on tyypillistä, että kenen tahansa elämän voi mennä hyvinvoinninkin keskellä solmuun. (Hyvätti 2008b, 4.) Myöhäismodernissa riskiyhteiskunnassa sosialisatio on pirstoutunut, monenlainen epävakaas sävyttää ihmisen jokapäiväistä elämää ja vaikeuttaa pitkäjänteisten suunnitelmien tekemistä (Hämäläinen 2001, 73).

Lasten ja nuorten hyvinvointiin on kiinnitetty kuluvalle vuosikymmenellä näkyvästi huomiota paitsi julkisessa keskustelussa myös poliittisissa asiakirjoissa. Lasten ja nuorten pahoinvointi, syrjäytymiskiirteen syveneminen sekä perheiden ajautuminen ongelmiseen sosiaalisten turvaverkkojen ulkopuolelle on kasvussa. Meillä on kattava järjestelmä havaita varhain lasten ongelmat neuvola-, varhaiskasvatus- ja esiopetusjärjestelmien kautta, mutta meillä ei ole tarpeeksi resursseja ryhtyä riittäviin toimenpiteisiin. Tällöin perheet jäävät yksin ongelmien kanssa ja ongelmat kumuloituvat vuosien saatossa. Ennaltaehkäisevän työn sekä varhaisen havaitsemisen ja puuttumisen merkitys hyvinvointia edistävässä työssä tulevat entisestään korostumaan. (Koistinen 2005, 1.)

Tarvitsemme eri tahojen moniammatillisen työn yhteensovittamista sekä määrätietoista työtä lasten ja nuorten hyvinvoinnin tueksi. Kysymys onkin ennakkoluulottomasta rajoja ylittävästä yhteistyöstä sekä uusien toimintamallien rohkeasta kehittämisestä. (Koistinen 2005, 1.) Sosiaalipedagogiikka tuo uudenlaisia ulottuvuuksia auttamistyön kentälle, jossa se mahdollistaa uusien, toiminnallisten työmuotojen kehittämisen ja käytön syrjäytymistä ehkäisevässä ja kuntouttavassa työssä (Hyvätti 2008b, 5). Vastaus yhteen sosiaalipedagogiikan sovellukseen voisi olla sosiaalipedagoginen hevostoiminta. Se on uudehko, innovatiivinen ja konkreettinen keino tukea sosiaalista kasvua ja hyvinvointia.

2 SOSIAALIPEDAGOGINEN HEVOSTOIMINTA

2.1 Mitä sosiaalipedagoginen hevostoiminta on?

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on sosiaalipedagogiikan teoriasta ja käytännöstä sovellettua toimintaa talliyhteisössä hevosten parissa. Toiminnan on todettu olevan rauhoittavaa ja mielihyvää tuottavaa ja sillä on havaittu olevan merkitystä syrjäytymisen ehkäisyssä ja jo syntyneiden ongelmien hoidossa. Sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan kuuluvat kaikki tallilla tapahtuva toiminta, kuten esimerkiksi hevosen hoito ja huolenpito, ruokinta, taluttaminen, ratsastus, ajaminen, varusteiden huolto ja talliympäristöstä huolehtiminen. Hevostoiminnan tarkoitus on auttaa sellaisia henkilöitä, jotka ovat vaarassa syrjäytyä tai jotka ovat jo syrjäytyneet normaalielämästä. (Saastamoinen 2007, 7; Kauppinen 2008, 6.)

Kaiken toiminnan keskipisteenä on hevosen hyvinvointi. Sen kautta pyritään näyttämään asiakkaalle niiden asioiden tärkeys, josta myös oma hyvinvointi syntyy. Näitä ovat puhtaus, terveellinen ravinto, säännölliset ruoka-ajat, sopiva liikunta ja riittävä lepo. Hevosen kanssa opetellaan myös vuorovaikutustaitoja ja tunteiden tunnistamista. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta perustuu asiakkaan haluun toimia tallilla sekä oman toiminnan kautta saatuun kokemukseen. (Kauppinen 2008, 6.) Talliyhteisössä hevoset, tallin henkilökunta, toiminnan ohjaaja, eri-ikäiset asiakkaat, lasten ja nuorten vanhemmat, sidosryhmät ja ympäröivät yhteisöt, kuten ratsastusseura muodostavat ison oppimiskehän, talliyhteisösystemin, jossa vuorovaikutusta ja oppimista tapahtuu usealla tasolla useaan suuntaan. (Koistinen 2005, 4 – 5.)

Käytännössä asiakkaat saavat tärkeitä ja merkittäviä tehtäviä tallilla hevosen hyvinvoinnin ja tallin toiminnan kannalta. Tällöin asiakas saavuttaa kokemuksen omasta tärkeydestään osana talliyhteisöä. Asiakkaalle annettavat tehtävät ovat hänen kykynsä mukaisia toteuttaa, jolloin onnistumisen elämykset ovat mahdollisia. Asiakkaita kannustetaan iloitsemaan onnistumisista ja antamaan itselleen kiitosta sekä siirtämään tätä iloa hevostoiminnan ulkopuolelle. (Kauppinen 2008, 9.) Sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan on tehty omat hevosaiheiset tunnekortit, joita voidaan käyttää osana toimintaa. Va-

lokuvamuistot tallilta ovat myös tärkeitä, koska ne auttavat asiakasta palaamaan arjessa talliyhteisön elämyksellisiin tapahtumiin. (Haavisto 2007, 34 – 35.)

Nora Brandt näkee hevostoiminnassa kaksi vastakohtaista yhteiskunnallista diskurssia, jotka ovat järjestys- ja sosiaalidiskurssi. Vastakohtistaan huolimatta, ne ovat riippuvaisia toisistaan. Järjestysdiskurssissa keskeiset käsitteet ovat suorituskeskeisyys, järjestelmällisyys, työmoraali ja tallin hierarkkisuus, kun taas sosiaalidiskurssille ominaista ovat yhteenkuuluvuus, vuorovaikutus, kokemukset ja tunteet. Nämä kaksi diskurssia ovat dialogissa keskenään. Hevostoiminnassa esimerkiksi ratsastuksen voi oppia vain suoritusten kautta, mutta samalla se tarjoaa mahdollisuuden käsitellä kokemuksia ja tunteita. (Brandt 2005, 22.)

Sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan erikoistuneita henkilöitä on koulutettu Suomessa vuodesta 2002 lähtien Kuopion yliopiston Koulutus- ja kehittämiskeskuksen käynnistämässä täydennyskoulutuksessa. Koulutusta toteutetaan Ypäjän Hevosopiston sekä Kuopion ja Turun yliopistojen yhteistyönä. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan koulutus syrjäytymisen ehkäisyssä ja sosiaalisessa kuntoutuksessa -opinnot on suunnattu sosiaali-, terveys-, kasvatus- ja hevosalan ammattilaisille, joilla on vankka hevoskokemus. (Hevosopisto 2009.) Koulutus on yliopistotason täydennyskoulutusta, jonka tavoitteena on luoda uusia sosiaalisen kuntoutuksen palveluja hyödyntäen sosiaalipedagogisen hevostoiminnan lähestymistapaa. Koulutus tarjoaa vahvan tietoperustan sosiaalipedagogiikan teoriasta ja sen soveltamisesta asiakkaiden kanssa tehtävästä työstä. (Halttunen 2008.) Koulutus ei anna varsinaista pätevyyttä, mutta lisää valmiuksia omasta ammattitoiminnasta lähtien tehdä työtä sosiaalisen tuen tarpeessa olevien asiakkaiden kanssa. (Hevosopisto 2009.)

Vuonna 2007 on tehty sosiaalipedagogista hevostoimintaa käsittelevästä aiheesta uudehko pro gradu, jossa Maija Peltomäki tutki sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuuksia nuorten sosiaalisen kasvun tukemisessa. Tutkimusaineisto on kerätty nuorten kirjoitusten ja haastatteluiden avulla. Tutkimuksen perusteella hevostoiminnalla todettiin olevan positiivista merkitystä nuorten sosiaaliseen kasvuun, terveyteen, ystävyyssuhteisiin sekä yhteisöllisyyden kokemiseen. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta tuki myös nuorten itsetunnon kehitystä, opetti vastuullisuuteen ja huolenpidon tärkeyteen. (Peltomäki 2007, 2.)

2.2 Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tavoitteet ja periaatteet

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa. Sen yleisenä tavoitteena on syrjäytymisvaarassa olevien lasten, nuorten ja aikuisten sosiaalinen vahvistaminen sekä hyvinvoinnin ja työkyvyn lisääminen. (Kauppinen 2008, 6,8.) Toiminnan tavoitteena on tarjota asiakkaille sellainen ympäristö, jossa mahdollistuu aito vuorovaikutus sekä voimaantuminen elämysten, itseensä tutustumisen ja onnistumisen kokemusten kautta. Yleisten tavoitteiden lisäksi asiakkaalle tehdään omat henkilökohtaiset tavoitteet, jotka hän asettaa itse omasta elämismaailmastaan käsin. Hevostoimintaa reflektoidaan yhdessä asiakkaan kanssa asetettujen tavoitteiden valossa. Parhaimmillaan sosiaalipedagoginen hevostoiminta on ratkaisukeskeistä itsensä kehittämistä, jolloin ratkaisua asiakkaan ongelmiin ei etsitä menneisyydestä, vaan keskitytään hänen voimavaroihinsa. Voimavarojen tunnistamisen jälkeen pohditaan yhdessä, miten ne voisivat olla apuna ja tukemassa asiakkaan tervettä kasvua ja itsensä kehittämistä. (Kauppinen 2008, 8 – 9.)

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan keskeisinä periaatteina ovat sosiaalipedagogiikkaan perustuvat yhteisöllisyys, toiminnallisuus, elämyksellisyys ja pedagogisen suhteen luominen sekä turvallisuuden maksimoiminen. Yhteisöllisyys on kasvua yhteisöä varten, kasvua yhteisössä yhteisön kanssa unohtamatta yksilön ainutlaatuisuutta. Toiminnallisuudessa toteutuvat yhteistoiminta, osallistuminen ja vastuunkanto. Elämyksellisyys tuottaa kokemuksia, joiden kautta löydetään ongelmatilanteissa selviytymisen mahdollisuuksia. Pedagogisen suhteen luominen toteutuu auttamalla asiakasta itsekasvatukseen ja auttamalla häntä tiedostamaan mahdollisuuksiansa vaikuttaa hyvinvointiinsa. Turvallisuuden maksimoiminen näkyy toimintaa ohjaavan aikuisen ammattitaitona, toiminnassa käytettävien hevosten osaamistasossa, toimintaympäristön turvallisuudessa, asianmukaisissa varusteissa ja vakuutusten ylläpidossa. (Kauppinen 2008, 10; Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry 2009a.)

2.3 Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan lähtökohdat Suomessa

Suomen Ratsastajainliitto ry (SRL) käynnisti vuonna 2001 opetusministeriön myöntämän apurahan turvin Ratsastuspedagogia ehkäisemään lasten ja nuorten syrjäytymistä -

kehittämishankkeen. Hankkeen tarkoituksena oli kehittää ja tukea hevosten avulla toimintaa lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn ja sosiaalisen kasvun edistämiseen. Hankkeen kohderyhmänä olivat kaikki talliyhteisöt. Kehittämishankkeen keskeinen päämäärä oli nostaa talliyhteisöissä tehtävän lapsi- ja nuorisotyön merkitys yhteiskunnalliseen tietouteen ja lähteä kehittämään ratsastuspedagogista toimintaa systemaattisesti. (Koistinen 2005, 2 – 3.)

Hankkeen piirissä kehitteillä oleva ratsastuspedagogiikka käsitteen määrittely lähti suoraan sosiaalipedagogisesta ajattelumallista, jossa korostuvat yhteisöllisyys, toiminnallisuus ja elämyksellisyys. Ratsastuspedagogiikka voidaan lyhyesti määritellä näin: ratsastuspedagogiikka on sosiaalipedagogisesta teoreettisesta ja käytännöllisestä viitekehyksestä lähtevää työtä, jonka tavoitteena on lasten ja nuorten sosiaalisen kasvun ja hyvinvoinnin tukeminen hevosen kanssa tapahtuvassa yhteisöllisessä toiminnassa. Ratsastuspedagogiikka sisältää myös yhtymäkohtia seikkailu- ja elämyspedagogiseen ajatteluun. (Koistinen 2005, 4 – 5.) Myöhemmin ratsastuspedagogiikka termi muutettiin sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi, koska sosiaalipedagogisen teorian varaan perustuvassa toiminnassa on kyse enemmän sosiaalisesti orientoituvasta kuntoutustyöstä kuin hevostoiminnasta. Hevoset ovat siis ”väline” ja kanava toteuttaa sosiaalista kuntoutusta tietyin kriteerein määritellyssä kohderyhmässä. (Okulov 2005.)

Kehittämishankkeen myötä Kuopion yliopiston Koulutus- ja kehittämiskeskus järjesti vuonna 2002 ensimmäisen ratsastuspedagogiikan (myöhemmin sosiaalipedagogisen hevostoiminnan) ammatillisen täydennyskoulutuksen (Okulov 2005). Täydennyskoulutuksen käyneet henkilöt ovat perustaneet yhdistyksen nimeltä Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry (Hevosopisto 2009). Yhdistyksen tavoitteena on edistää ja tukea hevostoiminnan kehittymistä ja toimintaedellytyksiä Suomessa, tukea jäsentensä yhteistoimintaa ja ammatillista verkottumista sekä tuottaa toimintaansa materiaalia ja olla aktiivisessa yhteistyössä eri tahojen kanssa (Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys 2009b).

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan juuret ulottuvat Keski-Eurooppaan ja Britanniaan. Käytäntö ja tiede ovat todistaneet ihmisen ja hevosen vuorovaikutuksen synnyttävän positiivisia ja ihmisen kokonaisuutta hoitavia voimavaroja. Keski-Euroopassa, Yhdysvalloissa sekä Pohjoismaista Tanskassa ja Ruotsissa on talleja ja toimintakeskuksia, jot-

ka yhteisöllisen ja sosiaalisen kasvun näkökulmasta tekevät työtä lasten ja nuorten syrjäytymiskiirteen katkaisemiseksi ja syntyneiden vaurioiden korjaamiseksi. Osa talleista ja toimintakeskuksista on sisäoppilaitostyyppisiä ja osa palvelee seudun lapsi- ja nuori-soasiakkaita pääsääntöisesti kuntien ja viranomaisten kanssa yhteistyössä. Asiakkaat ovat toiminnan piirissä monenlaisten diagnoosien tai oireilujen pohjalta. Keskuksissa on saavutettu erinomaisia tuloksia esimerkiksi huumeita käyttäneiden nuorten ja vaikeista häiriöistä kärsivien lasten auttamisessa takaisin sosiaalisen toiminnan piiriin. (Koistinen 2005, 2 – 4.) Samansuuntaisia tuloksia on saatu myös Suomessa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan avulla huumeriippuvaisten nuorten aikuisten parissa (Ketolainen 2005, 67 – 77).

2.4 Hevostoiminnan perustana sosiaalipedagogiikka

Yhteiskuntatieteisiin perustuva sosiaalipedagogiikka on kasvatuksellinen oppiala. Sosiaalipedagogisen ajattelun ja toiminnan perusluonne on sosiaalieettinen, joka pyrkii parempaan elämään. (Kurki, Nivala & Sipilä-Lähdekorpi 2006, 9.) Yhteiskunnan toimintajärjestelmänä sosiaalipedagogiikka suuntautuu sosiaalisten ongelmien ja syrjäytymisen ehkäisyyn ja lievittämiseen. Tieteenä, koulutusalanana ja työalana se etsii pedagogisesta näkökulmasta keinoja huono-osaisuuden ja poikkeavan käyttäytymisen ongelmien kohtaamiseen ja ratkaisemiseen. (Hämäläinen 2001, 24.) Sosiaalipedagogiikassa ollaan kiinnostuneita niistä oppimis- ja kasvuprosesseista, joiden kautta yhteiskunnallinen toimintakyky ja sosiaalinen identiteetti muotoutuvat sekä siitä, miten itsenäisyys ja riittävä elämänhallinta saavutetaan. (Hämäläinen 2001, 36.)

Sosiaalipedagogisen työn ydin on tarjota heikoimmassa asemassa oleville ihmisille mahdollisuuksia siedettävämpään arkeen, omaehtoiseen elämään, yhteenkuuluvuuden kokemiseen ja aktiiviseen itsensä toteuttamiseen, osallisuuteen ja osallistumiseen (Hämäläinen 2001, 74). Saksan johtaviin sosiaalipedagogiikan teoreetikoihin lukeutuvan Hans Thierschin mukaan sosiaalipedagogisessa toiminnassa arkeen suuntautuinen merkitsee ihmisten luonnollisen elämäntavan, luonnollisten sosiaalisten suhteiden ja arjen autonomian kunnioittamista. Tavoitteena on paremman arjen luominen manipuloimatta ihmisten arkielämää. (Hämäläinen & Kurki 1997, 126.)

Sosiaalipedagoginen toiminta on sosiaalista kasvatusta, jonka avulla ihminen oppii sen ryhmän arvot, normit ja käyttäytymisen säännöt, johon hän integroituu. Sosiaalisen kasvatuksen tavoitteena ovat niiden hyveiden ja sosiaalisten kykyjen oppiminen, mitä kulloinkin yhteiskunnassa noudatetaan. (Hämäläinen & Kurki 1997, 34 – 35.) Sosiaalipedagogisen ajattelun painopiste on siinä, miten yksilö kiinnittyy yhteiskuntaan, sen toimintajärjestelmiin ja yhteisöihin (Hämäläinen 2001, 16).

Sosiaalipedagogiikka tulkitsee integraatio-ongelmia pedagogisesta näkökulmasta ja etsii pedagogisia ratkaisuja huono-osaisuuden ja syrjäytymisen ongelmiin. Sosiaalipedagogiikka tähtää yhteiskunnan sisäiseen uudistamiseen kasvatuksen avulla. Kyse ei ole ihmisten sopeuttamisesta vallitseviin oloihin, vaan heidän aktivoimisestaan yhteiskunnalliseen toimintaan elinolojensa ja elämänlaatunsa parantamiseksi. (Hämäläinen 1998, 156.) Sosiaalipedagogisessa ajattelussa ja toiminnassa korostetaan omaan aktiivisuuden perustuvaa kasvua ja oppimista (Hämäläinen 1998, 164).

Yhteisöllisyys, elämyksellisyys ja toiminnallisuus ovat sosiaalipedagogisessa ajattelussa ja toiminnassa korostuvia periaatteita. Nämä kolme elementtiä – aktiivisuuspedagoginen, elämyspedagoginen ja yhteisöpedagoginen – kuuluvat sosiaalipedagogiseen työtöteeseen, vaikka ne voivat painottua eri tavoin erilaisissa toimintaympäristöissä ja tilanteissa. Sosiaalipedagogisessa työssä suositaan myös luovaa toimintaa, kuten esimerkiksi musiikkia, seikkailua ja kirjallisuutta. Rohkeus luovaan toimintaan perustuvien työmuotojen käytössä ei pelkästään riitä, vaan siihen tarvitaan erikoistumista, omaa harrastuneisuutta ja tiettyyn työmuotoon perehdyttävää erikoiskoulutusta. Luova toiminta auttaa ihmistä jäsentämään ja syventämään itsetuntemusta, pohtimaan arvo- ja merkityskysymyksiä, löytämään uutta sisältöä elämään ja kehittämään itseä. Kyse ei ole oikeastaan muusta kuin siitä, että otetaan käyttöön se, mitä ihminen luonnostaan on – luovana, yhteisöllisenä ja elämyksiä etsivänä olentona. (Hämäläinen 2001, 67 – 68.)

Sosiaalipedagoginen orientaatio sisältää erilaisia toimintaperiaatteita, joita ovat dialogisuus ihmisten välisissä suhteissa, yhteisön kasvatuspotentiaalin käyttö ja kehittäminen, ylisukupolvinen ajattelutapa, itseapuun auttaminen ja subjektiuden tukeminen, toiminnallisuus, osallisuus ja osallistaminen (Hämäläinen 2001, 62). Ihmisiä autetaan näkemään niitä mahdollisuuksia, joita heillä on vaikuttaa omaan elämänkulkuunsa (Hämäläinen 2001, 61). Tärkeää on myös se, että ihminen saa tehdä mielekkäitä asioita, kokea

itsensä tarpeelliseksi ja etsiä yhdessä toisten kanssa suuntaa elämässä. Parhaimmillaan toiminta lähtee osallistujasta itsestään. (Hämäläinen 2001, 72.)

Sosiaalisia ongelmia ja syrjäytymistä ehkäisevänä toimintana sosiaalipedagogiikka voidaan nähdä hyvinvoinnin tuottamisen yhdeksi instrumentiksi, osaksi hyvinvointipalvelujärjestelmää. Palvelujen universaalisuutta ja normaalisuutta korostavassa toimintaympäristössä, kuten suomalaisessa palvelujärjestelmässä, sosiaalipedagogiikan tehtäväkenttä laajenee luontevasti ongelmien korjaamisesta myös niiden synnyn ehkäisemiseen. (Hämäläinen 2001, 78.) Interventio voi kohdistua syrjäytymisprosessin eri vaiheisiin ja painottua ennaltaehkäisevästi tai korjaavasti (Hämäläinen 2001, 35).

Sosiaalipedagogisessa työssä on erilaisia työskentelytapoja. Niitä ovat muun muassa yksilöllinen ohjaus ja neuvonta, ryhmässä ja ryhmän kautta tapahtuva pedagoginen vaikuttaminen tai erilaisissa työyhteisöissä toimiminen ja yhteisön kasvatuspotentiaalin hyödyntäminen. Erityinen työmuoto on pedagoginen perhetyö, joka voi olla perhekasvatusta, vanhempainkasvatusta tai kasvatuksellista perheterapiaa. (Hämäläinen 2001, 66.)

Hämäläinen toteaa, että sosiaalipedagogisia työmuotoja on tarpeellista kehittää kohdentamalla ne erilaisiin toimintakonteksteihin, erilaisille ongelma-alueille ja erilaisten ongelmaryhmien kanssa työskentelyyn. Toistaiseksi ei ole paljoakaan dokumentoitua tutkimustietoa siitä, miten erilaiset työmuodot soveltuvat työskentelyyn erilaisissa kohde-ryhmissä. Työntekijältä vaaditaan niin kekseliäisyyttä kuin kykyäkin tunnustella erilaisten toimintatapojen käyttömahdollisuuksia erilaisissa konteksteissa. (Hämäläinen 2001, 77.) Sosiaalipedagogiikka tarjoaa toiminnallisen näkökulman siihen, miten sosiaalityössä voidaan kohdata sosiaalisten ongelmien paineessa eläviä ihmisiä (Hämäläinen 2001, 29).

Sosiaalipedagogiikka mielletään perinteisesti toiminnaksi sellaisten lasten ja nuorten parissa, jotka eivät kykene ”normaaliin” koulutusuraan eivätkä sen vuoksi kiinnity yhteiskuntaan. Nykypäivänä normaalin ja epänormaalin raja on käynyt yhä epäselvemmäksi. Sosiaalisen järjestyksen muuttuessa voi poikkeavaksi määrittynyt käyttäytyminen tulla hyväksyttäväksi ja päinvastoin. (Hämäläinen 2001, 80.)

Sosiaalipedagogiikalle on ominaista jatkuva pyrkimys kehittämiseen. Siten sosiaalipedagogiikan määrittelyynkään ei voi pysähtyä, vaan myös sen tulee olla jatkuvassa liikkeessä, heijastaa osaltaan ympäristössä havaittavia sosiaalisia muutoksia ja vastata niihin. (Hämäläinen & Kurki 1997, 33.) Sosiaalipedagogisen työn tavoitteet määrittyvät viime kädessä sen perusteella, millaista huono-osaisuutta kunakin aikakautena yhteiskunnassa esiintyy. Huono-osaisuudella on taipumus kasaantua. Huono-osaisuus yhdellä elämänalueella tuottaa usein sitä muillakin elämänalueilla. Kasautumista voi tapahtua yksilön elämässä, mutta usein myös perheittäin ja suvuittain. Tämä on tärkeää ottaa huomioon hahmotettaessa sosiaalipedagogisen työn kohderyhmiä, suunniteltaessa interventio-ohjelmia ja kehitettäessä työmuotoja. (Hämäläinen 2001, 76.)

Sosiaalipedagogiikan sovellutusalueita voidaan etsiä niistä toiminnan muodoista, joissa toimintaa tietoisesti jäsennetään sosiaalipedagogiikan käsitteillä ja sosiaalipedagogisesta viitekehyksestä käsin, mutta myös sellaisesta toiminnasta, jossa on selkeästi havaittavissa sosiaalipedagogisen ajattelun ja toiminnan aineksia (Mönkkönen, Nurro & Väisänen 1999, 21).

2.5 Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kohderyhmät ja rahoittajat

Sosiaalipedagoginen työ kohdistuu erityisesti sinne, missä ihmisen yhteiskunnallinen subjektius, osallistuminen, osallisuus, sosiaalinen identiteetti, elämänhallinta ja täysipainoinen yhteiskunnan jäsenyys ovat puutteellisesti kehittyneitä tai uhattuina (Hämäläinen 2001, 73). Sosiaalipedagoginen työ laajasti ymmärrettynä ei rajoitu vain erilaisiin erityisryhmiin, vaan ulottuu myös sinne, missä syrjäytyminen ja sosiaaliset ongelmat eivät vielä ole päässeet syntymään. Ennaltaehkäisyyn panostaminen on perusteltua sekä taloudellisesti että moraalisesti. (Hämäläinen 2001, 74 – 75.)

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta sopii hyvin opetus-, sosiaali- ja terveystalouden asiakkaalle. Hevostoiminta on suunnattu ensisijaisesti lapsille ja nuorille, mutta toiminta soveltuu myös aikuisille ja ikäihmisille. (Peltonen 2008, 4,8.) Hevostoiminta sosiaalista syrjäytymistä ehkäisevänä toimintana mahdollistaa sen kaikille ihmisille. Hevostoiminta harrasteena, sosiaalistajana ja hyvinvointia tukemassa sopii esimerkiksi koulupudokkaille, lastensuojelun asiakkaille ja syömishäiriöstä kärsiville potilaille. (Sosiaalipeda-

goginen Hevostoimintayhdistys ry 2009a; Hyvätti, Nina, henkilökohtainen tiedonanto 14.11.2008a.) Hevostoiminta sosiaalisesti kuntouttavana tai ylläpitävänä työtoimintana sopii esimerkiksi mielenterveys- ja päihdepotilaille, kehitysvammaisille, erityisoppilaille tai paikkaansa etsiville nuorille aikuisille (Peltonen 2008, 8). Allergiat heinälle, pölylle, turpeelle, hevoselle tai muille eläimille saattavat olla este toiminnalle. (Ilon Kopse i.a.) Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan talliyhteisössä ja -ympäristössä kaikki asiakkaat ovat normaaleja taustasta, diagnoosista tai vammasta riippumatta (Hyvätti, Nina, henkilökohtainen tiedonanto 14.11.2008a).

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan aloittamisen esteenä on usein hinta. Valtakunnallisesti ei ole käytäntöä, jossa hevostoiminta voisi saada suoraa rahoitusta. (Salonen 2009, 39.) Rahoittaja määräytyy sen mukaan, mitä kautta asiakas tulee tallille. Tällä hetkellä hevostoiminnan rahoittajia ovat esimerkiksi kuntien sosiaalitoimi, sairaanhoitopiirit, lastensuojelulaitokset ja yksityiset asiakkaat. (Peltonen 2008, 6.) Kela ei hyväksy kuin koulutettujen ratsastusterapeuttien antaman ratsastusterapiakuntoutuksen lääkärin diagnoosin perusteella. Tämä jättää ulkopuolelle valtaosan sellaisista lapsista ja nuorista, joilla ei ole diagnoosin perusteella olevaa suositusta tai lähetettä. (Koistinen 2005, 8 – 9.)

Suomessa, päinvastoin kuin esimerkiksi Tanskassa ja Ruotsissa, yhteiskunta ei tue samalla tavalla hevostoiminnan piirissä tehtävää lapsi- ja nuorisotyötä kuin monen muun lajin kohdalla. Yhteiskuntamme tallit pyöritetään pääsääntöisesti yrittäjämäisesti yksityisellä rahalla, jolloin talleilla ei riitä resursseja panostaa fyysisten olosuhteiden parantamiseen. Tällä on selkeästi vaikutuksensa koko toimintakulttuuriin. (Koistinen 2005, 3.)

2.6 Hevostoiminta talleilla

Maassamme toimii yli 250 Suomen Ratsastajainliitto ry:n (SRL) hyväksymää ja valvomaan tallia, joita ovat ratsastuskoulut, harraste- ja yksityistallit. Hyväksytyjen tallien tulee täyttää tietyt edellytykset. Hyväksytyillä jäsenkouluilla ja -talleilla on koulutettu ja ensiaputaitoinen henkilökunta, toimintaan soveltuvat hevoset ja puitteet. Jäsentalleilla huolehditaan hevosten hyvinvoinnista ja hevostaidoista. Kypärän käyttö on pakollista

eikä hevosia vuokrata ilman valvontaa. Tämän lisäksi yrittäjän tulee huolehtia, että vakituisesti ratsastavat asiakkaat ovat jonkin Suomen Ratsastajainliiton jäsenesuran jäseniä tai heillä on voimassa oleva Green Card -kortti. Jäsenetuna tallit saavat esimerkiksi toiminnan vastuuvakuutuksen ja satunnaisratsastajavakuutuksen. (Suomen Ratsastajainliitto ry, 2005a.)

Suomen Ratsastajainliiton jäsentallien lisäksi Suomessa on lukuisia muita ammatti- ja harrastetalleja. Muihin talleihin lukeutuvat esimerkiksi ravitallit, hevosten myyntitallit, siittolat ja kasvatustallit sekä yksityiset kotitallit. Kaikki ratsastuspalveluja tai täysihoitopaikkoja tarjoavat tallit eivät myöskään kuulu Suomen Ratsastajainliiton jäseniin. Määritelmää Suomen Ratsastajainliiton ulkopuolella olevista talleista on haastava tehdä, koska moni talli pitää sisällään useaa erilaista toimintaa, joko ammatillisesti tai harrastuksen. Hevostallit.com nettisivu on jakanut Suomen tallit valtakunnallisesti 20 alueeseen. Sivusto tunnistaa kaikilla alueilla yhteensä yli 900 tallia. (Hevostallit.com, 2009.)

Sosiaalipedagogisesti toimiva talli on selkeästi kasvatuksellinen yhteisö. Aikuinen yhteisössä, ohjattu ja turvallisuutta herättävä vuorovaikutuksellinen toiminta sekä vastuullisuuden ja yhteisöön kasvaminen ovat tunnusmerkkejä talliyhteisöstä, joka toimii sosiaalipedagogisen hevostoiminnan lähtökohdista käsin. (Koistinen 2005, 5 – 6.) Hyvätti toteaa sosiaalipedagogisesti toimivalla talilla olevan kaikki edellytykset toimia hyvinvointia edistävänä ympäristönä ja yhteisönä. Talliyhteisö voi parhaimmillaan olla arvokas esimerkki terveestä yhteisöstä, jos nuorella ei ole ollut mallia tai muuta mahdollisuutta oppia elämään tavallista arkea. Hevosen hoidon, sen tuoman järjestelmällisyyden, onnistumisen kokemusten ja yhteisöön kuulumisen myötä sitoutuminen opiskeluun tai töihin on mahdollistunut. Näin yhteiskunnan pelisäännöt ovat tulleet tutuiksi nuorille, kuittaa Hyvätti. (Lustig 2009, 48.)

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan periaatteilla toimivassa talliyhteisössä tulee olla selvästi määritelty pedagoginen ja toiminnallinen johtaja, jonka tehtävänä on yhdessä muun yhteisön kanssa määritellä selkeät yhteisölliset toiminnan tavoitteet, joiden toteutumista seurataan. Johtajan tehtävä on myös huolehtia, että toiminnasta annetaan palautetta ja esiin tuleviin epäkohtiin puututaan. Hevostoiminnassa pyritään saamaan koko talliyhteisön sosiaalinen kasvatus- ja oppimispotentiaali käyttöön, jolloin talliyhteisön kasvatuksellisessa roolissa voi toimia opetushenkilöiden lisäksi myös muut tallilla asi-

oivat henkilöt, kuten esimerkiksi kengittäjä, eläinlääkäri tai yksityiset hevosenomistajat. Talliyhteisöstä itsestään riippuu, miten se onnistuu toimimaan yhteisöllisenä oppimisympäristönä. Sosiaaliset verkot toimivat joko positiivisesti tai negatiivisesti yksilön ja yhteisön oppimista edistävänä tekijänä. (Koistinen 2005, 6.)

Hämäläinen (2001, 63) toteaa, että yhteisöihin sisältyy kasvatuksellista voimaa, joka parhaimmillaan tukee yksilön itsenäisyyttä, itsensä toteuttamista ja positiivista identiteetin muodostumista. Pahimmillaan se voi estää ja tukahduttaa niitä. Yksilön henkinen kehitys ja elämänhallinnan taso riippuvat ratkaisevasti niiden yhteisöjen pedagogisesta tasosta, joihin hän kuuluu.

Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa talliyhteisö pyrkii tiedostetusti antamaan vastuuta asiakkaalleen huomioiden oikeassa suhteessa hänen ikä kautensa ja edellytyksensä. Tällöin toiminta ei ole asiakkaan käyttämistä tallin vastuullisena työntekijänä, vaan aikuisen ohjauksessa tapahtuvasta toimintaan osallistumisesta. (Koistinen 2005, 6.)

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta edellyttää toimintaan osallistuvilta hevosilta tietynlaista luonnetta ja osaamistasoa. Hevonen on luonnostaan utelias, hyväntahtoinen ja yhteistyöhaluinen. Nämä piirteet tekevät yhteistyön ihmisen ja hevosen välillä mahdolliseksi. Hevosen kouluttaminen, sen kanssa työskentely tai vain hevosen kanssa oleminen voivat olla vuorovaikutusta parhaimmillaan. (Schulman 2005, 45.) Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa hevonen nähdään yhtenä ryhmän jäsenenä, jonka luonne on erityisen tärkeä (Haavisto 2007, 35). Hyvätti kertoo henkilökohtaisessa tiedonannossaan hevosen parhaita luonteenpiirteitä olevan tasaisuus, rauhallisuus, herkkyys ja kiltteys. Sopivien luonteenpiirteiden lisäksi hevosen on vastattava fyysiseltä kooltaan käyttäjänsä. (Hyvätti, Nina, henkilökohtainen tiedonanto 14.11.2008a.) Ketolaisen (2005, 75) mielestä hevostoimintaan soveltuvat eri-ikäiset hevoset, kuhan ne ovat kiltejä ja peruskoulutettuja siihen saakka mitä niiltä vaaditaan, jolloin työskentely on turvallista. Hevostoiminnassa käytettäviä suosittuja rotuja ovat suomenhevonen, norjanvuonohevonen, islanninhevonen ja erilaiset ponit, kuten shetlanninponi ja new forest -poni.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ei ole sidottu mihinkään tiettyyn ammatti- tai harrastetalliin. Hevostoiminta talleilla on sosiaalipedagogista hevostoimintaa silloin, kun

siinä toteutuvat tietyt sosiaalipedagogisen ajattelun ja toiminnan tunnuspiirteet (Saastamoinen 2007, 21).

2.7 Ratsastusterapia ja vammaisratsastus

Sosiaalipedagogisessa työssä käytetään monipuolisesti soveltaen erilaisia kliinisestä psykologiasta poimittuja työmuotoja ja toimintamalleja. Tarkkaa rajaa terapian ja pedagogisen työskentelyn välille on usein vaikea vetää, koska terapiassa on monesti vahvoja pedagogisia elementtejä ja pedagogisessa työssä terapeutista tarkoitusta ja vaikutusta. (Hämäläinen 2001, 68.) Seuraavassa pyrin erittelemään ratsastusterapiaa ja vammaisratsastusta sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta, vaikka ne sisältävätkin samoja elementtejä.

Suomessa 1980-luvun lopulla ratsastusterapia eriytyi vammaisratsastuksesta omaksi terapiaksi (Suomen Ratsastajainliitto ry, 2005b). Ratsastusterapiassa korostetaan asiakkaan kokonaisvaltaista kuntoutusta huomioiden motoriset, pedagogiset ja psykologiset tavoitteet ratsastusterapeutin pohjakoulutuksesta riippuen. Ratsastusterapiassa painotetaan toiminnan yksilöllisyyttä, suunnitelmallisuutta ja tavoitteellisuutta. Se on toiminnallinen terapia, joka perustuu kosketus-, tunne- ja liikevuorovaikutukseen hevosen ja sen elinympäristön kanssa. Ratsastusterapian tavoitteet voivat olla motoriikkaan liittyviä, vuorovaikutuksellisia tai kasvatuksellisia. Terapian tavoitteena on itseohjautuvuus ja taitojen siirtyminen jokapäiväiseen elämään. Toiminnassa painotetaan turvallisuutta, jonka edellytyksenä on luottamuksellinen ja toimiva vuorovaikutus asiakkaan, hevosen ja terapeutin välillä. Ratsastusterapia edellyttää koulutettua hevosta ja ratsastusterapeuttia. Ratsastusterapeuttien koulutus on ammatillista täydennyskoulutusta, joka on kohdennettu henkilöille, joilla on vähintään opistotasoinen opetus-, sosiaali- tai terveydenhuollon koulutus sekä vankka hevospäätös. Suomen Ratsastusterapeutit ry on perustettu vuonna 2000. (Suomen Ratsastusterapeutit ry, i.a.)

Kelan standardin mukaan ratsastusterapia voidaan myöntää vaikeavammaisille lääkinällisenä kuntoutuksena osana fysio- tai toimintaterapiaa. Ratsastusterapiaa on perinteisesti käytetty fyysisten ongelmien kuntoutukseen. Ainoastaan fysioterapeutin tai toimintaterapeutin pohjakoulutuksen omaavat ratsastusterapeutit saavat toimintaansa Kelan

korvauksen. Muiden ratsastusterapeuttien asiakkaat eivät saa Kelan korvausta, vaan he hoitavat rahoituksen itse. Jossain tapauksissa lähettävä taho, esimerkiksi sosiaalitoimi, maksaa ratsastusterapian. (Kela 2009.)

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta eroaa ratsastusterapiasta siten, ettei se keskity asiakkaan psykofyysiseen kuntoutukseen, vaan pyrkii erilaisten toiminnallisten ja kasvatuksellisten toimintojen avulla talliyhteisössä ja -ympäristössä tukemaan ja lisäämään asiakkaan psykososiaalista toimintakykyä (Saastamoinen 2007, 22). Ratsastusterapiassa, toisin kuin sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa, lähestymistapa on enemmän yksilöstä lähtevää ja yksilöön kohdistuvaa sekä hevosen ja ihmisen vuorovaikutusta korostavaa (Koistinen 2005, 5).

Nina Hyvätti tutki vuonna 2008 valmistuneessa pro gradussaan Ohjat omiin käsiin, ratsastusterapia lastensuojelun sosiaalityön tukena, onko ratsastusterapia käyttökelpoinen menetelmä lastensuojelun sosiaalityön tukena. Tutkimus rajattiin koskemaan Raha-automaattiyhdistyksen rahoittamaa Laukki -projektia, joka tarjosi psykososiaalista ja kasvatuksellista ratsastusterapiaa Turun ja sen lähikuntien lastensuojelun piirissä oleville 5 – 19-vuotiaille lapsille ja nuorille. Tutkimusmenetelminä käytettiin havainnointia, haastattelua ja kyselyä. (Hyvätti 2008b, 2, 38.) Tutkimuksen perusteella voitiin todeta, että Laukin toteuttama ratsastusterapia ennen kaikkea ”normalisoi” lasta ja antoi hänelle mahdollisuuden toteuttaa itselleen merkityksellistä tekemistä. Mielialan kohoaminen ratsastusterapian seurauksena oli merkittävää. Vaikka Laukin ratsastus oli ratsastusterapiaa, se miellettiin asiakkaiden mielissä enemmän ratsastukseksi kuin terapiaksi. Asiakkaan motivaatio lähteä terapiaan oli hyvin korkea. Se on kiistatta iso etu motivoitaessa ihmisiä auttamistyön kohteeksi. Ratsastusterapia koettiin hyväksi tavaksi auttaa lasta, koska tallille oli helppo mennä, eikä lapsilla tai nuorilla ollut samanlaista vastustusta ratsastusterapiaa kuin muita terapioita kohtaan. Laukin ratsastusterapiassa näkyi vuorovaikutuksellisuus, mahdollisuus aitoon kohtaamiseen, dialogisuus ja itse tekeminen. Hyvättin mielestä Laukin toteuttama ratsastusterapia oli toiminnallista terapiaa, jossa oli sosiaalisesti kuntouttavia elementtejä. (Hyvätti 2008b, 80.)

Vammaisratsastusta on ollut Suomessa 1970-luvulta lähtien. Vammaisratsastus on liikuntaa ja urheilua. Sen perusajatuksena on tarjota vamman, sairauden tai muun toimintakyvyn heikentymisen takia henkilölle mahdollisuus harrastaa liikuntaa, kilpailla rat-

sastuksessa ja kohottaa fyysistä kuntoaan. Ratsastus voi painottua terveys- hyöty- tai kuntoliikuntana, joka paitsi kohottaa fyysistä kuntoa, niin tarjoaa myös mielenvirkistystä. Ratsastus kehittää tasapainoa, koordinaatiokykyä ja rytmitajua sekä keskittymistä ja itsehillintää. Suomessa koulutetaan vammaisratsastusohjaajia, jotka tarjoavat erityisryhmille ratsastuksen alkeisopetusta. (Suomen Ratsastajainliitto ry, 2005b.) Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on koko talliympäristössä tapahtuvaa toimintaa, eikä se saa rajautua pelkälle ratsastukselle (Saastamoinen 2007, 23).

3 SOSIAALITYÖ MUUTTUU

3.1 Pirstaloitunut yhteiskunta

Yhteiskunnalliset muutokset ovat rajuja ja ne näkyvät monien ihmisten elämässä. Sosiaalityö elää vahvasti tässä ajassa ja näissä muutoksissa. Sosiaalityössä on esillä ihmiselämän koko kirjo. Ihmistä ja hänen sosiaalista elinympäristöään tarkastellaan kokonaisuutena. Lasten asema, nuorten ongelmat, perhe-elämän paineet, ikääntyminen, päihteiden käyttö, väkivalta, pakolaisuus, maahanmuuttajuus ja yhteiskunnan marginaalissa elävät vähemmistöt ovat kehityksen ja tutkimuksen kohteita. Haasteita sosiaalityölle tuottavat niin urbaaniin elämään liittyvät elämänhallinnan kysymykset kuin myös kansainvälistyminen ja väestön vanheneminen. Sosiaalityö on akateeminen tutkimus- ja ammattiala, jossa kiinnostuksen kohteena ovat kansalaisuus ja ihmisuus globalisoituvassa maailmassa. Se tutkii ihmisen toimintaa ja jokapäiväistä selviytymistä sekä arkielämän sujumista ja sen katkeamia. Sosiaalityön avulla pyritään luomaan tasa-arvoiset edellytykset kaikkien ihmisten osallisuudelle ja kansalaisuudelle. (Helsingin Yliopisto, 2003.)

Elämme moniarvoisessa ja monin tavoin sirpaloituneessa yhteiskunnassa, jossa sosiaalipoliittisiin ongelmiin ei ole yksiselitteisiä ratkaisuja. Vanhat ammatilliset käytännöt ja perinteiset menetelmät eivät enää yksin tehoa. Sosiaalityön tarpeen ja resurssien suhteen tilanne on tällä hetkellä sellainen, että samanaikaisesti kun sosiaalityön tarve on lisääntynyt, ovat tuloksellisen sosiaalityön edellytykset heikentyneet. (Raunio 2000, 34.) So-

siaalityön tehtäväalue on muuttunut 1990-luvun muutosten myötä hyvin moninaiseksi, minkä vuoksi on tullut tarve etsiä uusia toimintatapoja ja menetelmiä. Yhteiskunnallinen murros haastaa etsimään vanhoihin kysymyksiin uudenlaista ymmärrystä ja tältä pohjalta uudistamaan toimintatapoja. (Raunio 2000, 6.)

Yhteiskunnallinen murrosvaihe asettaa uudenlaisia vaatimuksia niin toimeentulolle ja arkielämässä selviytymiselle kuin elämänhallinnallekin, samoin niiden parissa tehtävälle sosiaalityölle. Murroksen haasteisiin vastaamisessa resurssien lisäämistä tärkeämpänä nähdään se, miten resursseja käytetään. Sosiaalityötä ei voida yksinomaan jäsentää viimesijaiseksi turvaverkoksi, josta saa lähinnä yleisiä palveluja, vaan siinä tarvitaan ihmisten arkielämän ongelmatilanteiden yksilölliseenkin selvittämiseen erikoistunutta ammatillista toimintaa. Yleiset etuudet ja palvelut eivät sellaisenaan riitä ratkaisemaan vaikeuksia eivätkä ehkäisemään erityistä tukea vaativien tilanteiden syntymistä. (Raunio 2000, 20 – 27.)

Lasten ja nuorten vaikeudet ja ongelmat ovat entistä monimuotoisempia, eikä niihin aina pystytä perinteisin työmenetelmin vastaamaan. Tämän vuoksi on tärkeää etsiä uusia, toimivia tapoja toimia heidän kanssaan. (Raunio 2000, 34.) Palveluntarpeet ovat kasvaneet ja asiakaskunnassa on tapahtunut laadullista muutosta. Näihin haasteisiin vastaamisen ydin on Raunion mukaan innovatiivisten toimintakäytäntöjen kehittämisessä. (Raunio 2000, 37.)

Hämäläinen toteaa myös, että myöhäismodernissa yhteiskunnassa ollaan uusien kasvatuksellisten haasteiden edessä. Perinteiset kasvatustavat eivät enää toimi, mikä aiheuttaa tarpeen luoda uusia pedagogisia työmuotoja, joiden avulla voidaan tukea, täydentää ja korvata puutteellista kotikasvatusta. (Hämäläinen 2001, 92.) Lastensuojelun alueella tarvitaan erityisosaamista ja huomiota tulisi kiinnittää erityisesti menetelmällisiin valmiuksiin ja joustavuuteen (Raunio 2000, 38).

Nykyinen lastensuojelulaki korostaa ehkäisevän lastensuojelun ja tehokkaan kuntouttavan avohuollon merkitystä. Lastensuojelulain tarkoituksena on muun muassa turvata lapsen ja perheen tarvitsemat tukitoimet ja palvelut, parantaa viranomaisten välistä yhteistyötä sekä mahdollistaa entistä varhaisempi ongelmiin puuttuminen ja tehokas tuki avopalveluissa. (Kunnat.net 2007.)

Mielestäni hevostoiminta mahdollistaa sekä ehkäisevän että kuntouttavan työtteen ja soveltuu lastensuojelulain alaiseen perhetyöhön. Näkemykseni mukaan hevostoiminta tukee vahvasti lastensuojelulakia ja pyrkii välttämään raskaita lastensuojelullisia toimia. Mielestäni hevostoiminta perhetyön työmenetelmänä turvaa ja monipuolistaa tukitoimia sekä toimii ehkäisevänä ja kuntouttavana avopalveluna.

Pohjoismainen hyvinvointivaltio edellyttää sosiaalityön toteuttavan toimintojaan siten, että ne vahvistavat yhteiskunnallisesti syrjäytyneiden asiakkaidensa edellytyksiä toimia tasavertaisina kansalaisina. Kun sosiaaliturvaa ja palveluja on taloudellisten syiden vuoksi supistettu, elämän ongelmakohdat ovat tulleet entistä paljaampina näkyviin. Sosiaalityössä tarvitaan entistä enemmän asiakastasolla ongelmia ratkovaa asiantunte-
musta. Sosiaalityön merkitystä korostaa myös se, että hyvinvointipolitiikan toimeenpanovaltaa on siirretty paikallistasolle. (Raunio 2000, 13 – 18.)

3.2 Syrjäytyminen ilmiönä

Syrjäytymisen kriteerien asettaminen ei ole yksiselitteistä. Myöhäismodernissa yhteiskunnassa on käynyt yhä vaikeammaksi sanoa, mikä on normaalia ja samanlaista, mikä poikkeavaa ja erilaista. Syrjäytymisen käsitteessä voidaan erottaa syrjäytymisen prosessi ja sen lopputulos eli syrjäytyneisyys. (Helne 2002, 28 – 29, 36.)

Pirjo Pölkki määrittää syrjäytymisen vieraantumiseksi valtakulttuurin arvo- ja normijärjestelmistä, yleisesti hyväksytyistä toimintatavoista tai jonkin vallitsevan elämänmuodon ihanteista. Syrjäytymiseen liittyy myös elämänhallinnan kadottaminen. Kyse on siis elämänhallinnan ongelmien lisäksi yksilön ja yhteisön välisten siteiden heikkoudesta. (Pölkki 2000, 126.) Syrjäytymistä edistävät lähiyhteisön torjuntamekanismit, kuten koulukiusaaminen, sekä sosiaalisen ja muun tuen puute, jolloin se voi liittyä paitsi heikkoihin sosiaalisiin taitoihin myös yhteisön harjoittamaan diskriminointiin. Lapsi voi olla syrjäytymisvaarassa myös perheensä syrjäytymisen ja osattomuuden vuoksi. (Pölkki 2000, 128 – 138.)

Syrjäytyminen yhteiskunnallisena ilmiönä liittyy aina yhteiskunnan sosiaalisiin rakenteisiin. Ihmiset rakentavat identiteettiään kuulumalla erilaisiin yhteisöihin ja saavuttavat

jokapäiväisessä elämässä tarvittavia valmiuksia vuorovaikutuksessa toisiin ihmisiin. Yhteisöllisyys ja yhteisöön kuuluminen ovat sosiaalipedagogisen työn perusta. Erilaisiin yhteisöihin kuulumisella katsotaan olevan keskeinen merkitys ihmisen persoonallisuuden kehitykselle ja identiteetin muodostumiselle. Yhteisön pedagoginen kehittäminen on tärkeä osa sosiaalisen hädän ehkäisyä ja lievittämistä. (Hämäläinen 2001, 63.) Jälkimoderniin yhteiskuntaan siirtyminen tuottaa uusia sosiaalisia rakenteita. Hämäläinen (2001, 87) kysyykin, onko jälkimodernin yhteiskunnan yksilökeskeisessä elämänmuodossa enää sellaisia sosiaalisia rakenteita, joihin yksilö voi integroitua ja sellaista yhteisöllisyyttä, josta yksilön me -identiteetti voi kehittyä.

Seikkailu- ja elämyseskeiset toimintamuodot soveltuvat pyrkimyksiin tukea syrjäytyneiden ja syrjäytymisvaarassa olevien kasvua elämänhallintaan sekä aktivoita heitä yhteiskunnalliseen toimintaan, osallistumiseen ja itsensä kehittämiseen. Tällöin osallistujan omaan aktiivisuuteen perustuva kasvu ja oppiminen korostuvat. (Hämäläinen 1998, 164.)

3.3 Perhetyön monet mahdollisuudet

Lapsista, nuorista ja perheistä huolehtiminen on yhteiskunnan perustehtävä. Tuottavaan työhön osallistumattomista yhteiskunnan jäsenistä huolehtiminen on luonut kansalaisyhteiskunnan, joka turvaa kulttuurin jatkuvuutta. Perheistä huolehtimisen perustehtävää on suomalaisessa yhteiskunnassa toteutettu eri aikakausina eri tavoin, erilaisin perusteluin ja toimintamuodoin. Nykyistä, monimuotoista perhetyötä voi pitää lastensuojelun ja kotipalvelun historiallisen kehityksen tuloksena. Perhetyön muotoutumiseen nykyisenlaiseksi ovat vaikuttaneet osaltaan myös suomalainen neuvolatoiminta, päivähoidon rakentuminen naisten työssä käymisen mahdollistajaksi sekä koulujen oppilashuollon kehittyminen. (Järvinen, Lankinen, Taajamo, Veistilä & Virolainen 2007, 50.)

Lastensuojelulain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kasvuun ja kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Vastuu lapsen hyvinvoinnista on ensisijaisesti lapsen vanhemmilla ja huoltajilla. Lasten hyvinvointia edistetään ja ongelmia ehkäistään monilla erilaisilla yhteiskunnallisilla toimilla. Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua toteutetaan silloin, kun lapsi ja perhe

ovat lastensuojelun asiakkaina. Toimintaan sisältyy lastensuojelutarpeen selvitys, avohuollon tukitoimet, lapsen kiireellinen sijoitus, huostaanotto, sijaishuollon järjestäminen ja jälkihuolto. (Sosiaaliportti.fi 2009.)

Avohuollon tukitoimet ovat ensisijaisia huostaanottoon ja sijaishuoltoon nähden. Avohuollon tukitoimia ovat

- yleiset palvelut, kuten päivähoito ja toimeentulotuki
- toimeentulon ja asumisen turvaaminen
- tuki lapsen ja perheen ongelmatilanteen selvittämiseen
- lapsen taloudellinen ja muu tukeminen
- lapsen kuntoutusta tukevat hoito- ja terapiapalvelut
- perhetyö
- koko perheen sijoitus perhe- tai laitoshuoltoon
- vertaisryhmätoiminta
- loma-, leiri- ja virkistystoiminta
- lapsen sijoitus avohuollon tukitoimena. (Sosiaaliportti.fi 2009.)

Tukitoimien on vastattava lapsen edun mukaisen huolenpidon toteutusta sopivuudella ja riittävyydellä. Sosiaalihuollon vastaavan toimielimen on viipymättä ryhdyttävä avohuollon tukitoimiin, jos lapsen kasvuolot vaarantuvat tai eivät turvaa lapsen terveyttä ja kehitystä tai jos lapsi omalla käyttäytymisellään vaarantaa terveyttään tai kehitystään. Avohuollon järjestämisestä vastaa yleensä lapsen kotikunta. (Sosiaaliportti.fi 2008.)

Avohuollon tukitoimia suunniteltaessa ja toteutettaessa ensisijaisena on aina lapsen etu. Tukitoimien tarkoituksena on edistää ja tukea lapsen myönteistä kasvua ja kehitystä. Keskeisenä periaatteena lastensuojelussa on myös vanhempien tai lapsen muiden huoltajien tukeminen lapsen kasvatuksessa. Avohuollon tukitoimia voidaan toteuttaa yhdessä lapsen ja hänen huoltajiensa kanssa. Tukitoimet ovat huoltajien ja 12 vuotta täyttäneen lapsen suostumukseen perustuvia. Tukitoimet kirjataan asiakassuunnitelmaan, johon määritellään myös mihin ja millä aikataululla tukitoimilla pyritään saamaan muutosta aikaiseksi. (Sosiaaliportti.fi 2008.)

Lastensuojelulaissa veloitetaan sosiaalihuollosta vastaava toimielin järjestämään lastensuojelun avohuollon tukitoimena perhetyötä. Perhetyön yksiselitteinen määrittely on

haastavaa, koska sen sisältö, toimintamuodot, tavoitteet, tekijät ja organisointi vaihtelevat eri paikkakunnittain. Perhetyö voidaan kuitenkin jakaa ennaltaehkäisevään ja kuntouttavaan perhetyöhön. (Sosiaaliportti.fi 2009.) Ennaltaehkäisevän perhetyön tavoitteena on ylläpitää perheen hyvinvointia ja ennaltaehkäistä lyhytaikaisissa elämän muutostilanteissa esiintyvät riskit. Ennaltaehkäisevän perhetyön tehtävänä on tukea perhettä arjessa ja auttaa heitä löytämään ovat voimavaransa. Työssä painottuu varhainen tukeminen. Työskentely on usein sekä työntekijän että perheen näkökulmasta palkitsevaa, koska muutoksia voidaan saada aikaan lyhyenkin ajan kuluessa. Ennaltaehkäisevää perhetyötä ovat muun muassa lapsiperheiden kotipalvelu sekä neuvolan ja päivähoiton perhetyö. Perhetyö on tarkoitettu kaikille oman kunnan lapsiperheille. (Järvinen ym. 2007, 35 – 40.)

Kuntouttavalla perhetyöllä tarkoitetaan lastensuojelullisin perustein järjestettyä perhetyötä, joka on suunnitelmallista ja tavoitteellista, usein intensiivistä toimintaa lapsen ja perheen tueksi. Tavoitteena on perheen tilanteen syvällisempi selvittely ja arviointi sekä työskentely yhdessä hyväksytyin muutoksen aikaansaamiseksi. Kuntouttavaa perhetyötä toteutetaan useimmiten moniammatillisesti. Asiakasperheet tulevat usein perhetyön asiakkuuteen tilanteessa, jossa ongelmat ovat jo kasautuneet ja kriisiytyneet tai lapsen kasvun ja kehityksen on todettu olevan vaarassa kodin olosuhteiden vuoksi. Mikäli perheen tilanne ja olosuhteet eivät takaa lapselle turvallista elämää, voidaan perhetyön avulla puuttua perheen elämään, vaikka perheenjäsenet eivät itse huomaisi avun tai tuen tarvetta. Perheelle annetaan kuntouttavan perhetyön avulla mahdollisuus kohentaa tilannetta ja välttää esimerkiksi huostaanotto. Tuki ja kontrolli ovat kuntouttavassa perhetyössä avoimesti läsnä. Kuntouttavan perhetyön tavoitteet määritellään asiakassuunnitelmaan yhteistyössä perheen ja sosiaalityöntekijän kanssa. Tyypillisesti tavoitteet liittyvät olosuhteiden muuttamiseen, yhden tai useamman lapsen yksilölliseen tukemiseen tai vanhempien ohjaamiseen vanhemmuuden kysymyksissä. (Järvinen ym. 2007, 43 – 44.)

Perhetyön keskeisinä periaatteina ovat asiakaslähtöisyys, perhelähtöisyys ja lapsilähtöisyys. Asiakaslähtöisyyttä kuvaavat asiakkaan kunnioittaminen, jokaisen oman tarina ja kokemuksen ainutlaatuisuus, avoimuus, rehellisyys ja luottamuksellisuus, kokonaisvaltaisuus ja valinnanmahdollisuus. Perhelähtöisyyden periaatteita ovat perhe oman tilanteensa asiantuntijana, perheenjäsenten välisten suhteiden huomioiminen, perhe kokonaisuutena, perheenjäsenet yksilöinä ja perheiden erilaisuuden huomioiminen. Lapsilähtöi-

sessä perhetyössä korostuvat lapsen näkökulman huomioiminen ja lapsen kanssa työskentely. (Järvinen ym. 2007, 29.)

Perhetyön prosessi on perheen tilanteeseen ja tarpeiden kokonaisuuteen liittyvien tapahtumien muodostama suunnitelmallinen sarja, jonka aikana perheen tilanteessa odotetaan tapahtuvan vaiheittainen muutos haluttuun suuntaan. Toiminta perustuu perheen yksilöllisen tilanteen arviointiin ja perhelähtöisten tavoitteiden määrittämiseen sekä niiden saavuttamisessa käytettävien toiminnallisten menetelmien valitsemiseen. Prosessi koostuu kolmesta päävaiheesta, joita ovat perhetyön aloitus, toteutus ja perhetyön päättäminen, jotka kukin sisältävät erilaisia tapahtumia. Aloitusvaiheessa perheen tilanteeseen liittyvä huoli nousee esille jonkin perheenjäsenen tai perheen kanssa kontaktissa oleva työntekijän, kuten neuvolan terveydenhoitajan, sosiaalityöntekijän tai seurakunnan työntekijän kautta. Huolta selvitetään kartoittamalla perheen tilanne ja palveluntarve arviointipalaverilla. Mikäli perhetyö päätetään aloittaa, siirrytään toteutusvaiheeseen. Toteutusvaihe aloitetaan aloituspalaverilla, jossa asetetaan tavoitteet ja laaditaan suunnitelma niiden toteuttamiseen. Perhetyön suunnitelman jälkeen aloitetaan toteutus valitun sisällön ja menetelmien mukaisesti. Onnistumista arvioidaan arviointipalaverissa, jonka jälkeen perhetyö jatkuu. Tavoitteiden täytyttyä perhetyö päätetään päätöspalaveriin, jossa todetaan perheen joko pärjäävän ilman tukea tai perheelle kartoitetaan muita tukitoimia. (Järvinen ym. 2007, 74 – 81.)

Perhetyöntekijän työ sisältää monenlaisia haasteita yhdessä perheiden kanssa. Työn sisältö voi koostua esimerkiksi

- toimintakyvyn tukemisesta ja vahvistamisesta
- kodin arjen hallinnan ohjaamisesta
- parisuhteen ja vanhemmuuden tukemisesta
- lasten hoidon ja kasvatuksen ohjaamisesta
- lapsen edun turvaamisesta
- perheen vuorovaikutustaitojen tukemisesta
- sosiaalisten verkostojen ylläpitämisestä ja vahvistamisesta
- syrjäytymisen ehkäisystä. (Järvinen ym. 2007, 84 – 85.)

Perhetyötä tehdään hyvin erilaisin menetelmin ja työmuodoin. Perheen tarpeet, tavoitteet ja elämäntilanne, työntekijän ammatillinen kiinnostus ja osaaminen, oma persoona

sekä käytettävissä olevat resurssit vaikuttavat siihen, millaisia menetelmiä perhetyössä kussakin tilanteessa käytetään. Vaikka perhetyön työskentelytilanteet ovat aina ainutlaatuisia, on olemassa perhetyön ammatillinen ”työkalupakki”, joka on perheiden käytettävissä työntekijän avustuksella. Yleisimpiä menetelmiä ovat kotikäynnit ja arjen hallinnan keinot, kuten esimerkiksi erilaiset roolikartat sekä keskustelu, neuvot ja ohjaus, toiminnalliset menetelmät, kuten leikit ja rooliharjoitukset, liikunnalliset menetelmät ja arkitoiminta, varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen, videoavusteinen perheohjaus, parityöskentely perheessä toisen ammattilaisen kanssa, erilaiset verkostomenetelmät esimerkkinä verkostokartta sekä ryhmätoiminta, kuten erilaiset vertaisryhmät. (Järvinen ym. 2007, 116 – 166.)

Sosiaalityön luonne muuttuu yhteiskunnan muutoksen myötä. Työhuone ei ole enää kovin luonteva ympäristö kohdata ihmisiä, jotka elävät vaikeissa tilanteissa. Heitä on helpompi kohdata ympäristössä, jossa on vuorovaikutusta helpottavia elementtejä ja merkityksellistä toimintaa, jossa aito kohtaaminen mahdollistuu. Nykykäsitys siitä, että ihminen oppii tekemällä ja kokemus siitä, että häntä on helpompi lähestyä luonnollisessa ympäristössä, tukevat sosiaalityön kentälle siirtymistä. (Hyvätti 2008b, 4.)

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on Suomessa uudehko työmuoto, joka tarjoaa mielestäni potentiaaliset mahdollisuudet perhetyön ”työkalupakkiin”. Näkemykseni mukaan hevostoiminta ja perhetyö kohtaavat usealla tasolla. Niiden toteutusmuodot, kohderyhmät, työn tavoitteet ja sisällöt, henkilöstö ja tämän hetkiset rahoittajat sivuavat toisiaan. Yhteistyömahdollisuudet ovat mielestäni suotuisat hevostoiminnan ja perhetyön välillä.

Mielestäni toiminnalliset menetelmät tarjoavat vastapainoa perinteisille perhetyön menetelmille. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta tarjoaa toiminnallisuudellaan aktiivista, yhteisöllistä ja elämyksellistä toimintaa. Tallilla mahdollistuvat luonnollinen vuorovaikutus ja tunteiden tunnistaminen, merkityksellinen elämyksiä tuottava toiminta sekä aito kohtaaminen. Yhteisöllisyys on koko ajan läsnä. Näkemykseni mukaan se kasvattaa, tukee ja tarjoaa verkostoja, jotka kuuluvat myös perhetyön tavoitteisiin.

Sosiaalityö on avainroolissa vahvistettaessa ihmisen omaa subjektiutta arkielämässä. Olennaista on tunnistaa omia positiivisia voimavaroja. Niiden tunnistamista helpottaa, mikäli ollaan kiinnostuneita sekä arkisen selviytymisen kanssa kamppailevista ihmisistä

että etenkin niistä, jotka pärjäävät hyvin vaikeasta elämäntilanteesta huolimatta. Ihmisten arkielämän kannalta olennaiset asiat liittyvät pieneen hyvinvointiin ja kurjuuteen – juuri sille tasolle, jolla ammatillinen sosiaalityö toimii. (Raunio 2000, 234 – 236.) Perhetyö on yksi sosiaalityön monista muodoista. Sosiaalipedagogista hevostoimintaa ja perhetyötä yhdistävät tavoitteet asiakkaan voimavarojen tunnistamisesta ja ratkaisukeskeisestä itsensä kehittämisestä tukien asiakasta ja hänen arkeaan.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on mahdollisuus paitsi perhetyölle niin myös perheille ilman välillistä instituutiota. Ennaltaehkäisevästä näkökulmasta hevostoiminta voi mielestäni yhdistää perhettä yhteisenä harrastuksena, jossa sosiaaliset verkostot laajenevat ja kokonaisvaltainen hyvinvointi lisääntyy. Näkemykseni mukaan kuntouttavan perhetyön tai terapeuttisen ratsastuksen päätyttyä sosiaalipedagoginen hevostoiminta turvaa toiminnan jatkumisen harrasteena.

4 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA, TARVE JA TAVOITTEET

4.1 Opinnäytetyön tausta

Sosionomikoulutuksen laajuus ammattikorkeakoulussa (AMK) on 210 opintopistettä, joka sisältää 15 opintopisteen laajuisen opinnäytetyön (Diakonia-ammattikorkeakoulun opinto-opas 2008–2009). Opinnäytetyön aihetta valitessani halusin tehdä toiminnallisen opinnäytetyön mieluummin kuin tutkimuksen. Konkreettisuus, luovan toiminnan mahdollisuus ja työelämän yhteistyökumppanuus innoittivat valintaa. Näin sain syvennettyä omaa tietouttani sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta ja sen mahdollisuuksista perhetyössä.

Toiminnallinen opinnäytetyö on vaihtoehtoinen ratkaisu tutkimukselliselle opinnäytetyölle. Toiminnallisen opinnäytetyön tarkoitus on ohjeistaa, opastaa, järjestää ja järjestelee jo olemassa olevaa toimintaa. Se voidaan alasta riippuen toteuttaa esimerkiksi käytäntöön suunnattuna oppaana, ohjeistuksena tai esitteenä. Toteutustapana voi olla muun muassa kansio, kirja, opas, cd-rom, portfolio, kotisivut tai johonkin tilaan järjestetty

tapahtuma tai näyttely. (Vilka & Airaksinen 2003, 9.) Hanke on tietyn ajan kestävä prosessi, joka on tavoitteellinen. Hankkeen onnistumiseksi se täytyy suunnitella, organisoida, toteuttaa, valvoa, seurata ja arvioida tarkasti. Hanke voi kuulua osana isompaan hankkeeseen tai se tähtää tiettyyn rajattuun kertaluonteiseen tulokseen. (Vilka & Airaksinen 2003, 48.)

4.2 Opinnäytetyön tarve ja kohderyhmät

Ammattikorkeakouluissa on suositeltavaa, että opinnäytetyö olisi työelämälähtöinen (Vilka & Airaksinen 2003, 48 – 49). Keväällä 2008 tarjosin Metsäkylän Ratsastuskeskuksen omistajalle Nina Hyvättille opinnäytetyöni ideaa, esitettä sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta. Yritys on erikoistunut sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan. Hyvätti kiinnostui esitteestä ja kertoi samalla sen tarpeesta. Hän toivoi esitettä, joka esittelisi tietoutta sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta. Hyvätillä ei ollut vastaavaa materiaalia aiheesta.

Hankkeelle tulee aina määritellä kohderyhmä, koska esimerkiksi ohjeistuksen sisällön ratkaisee se, mille ryhmälle idea on suunniteltu. Kohderyhmän määrittäminen toimii työn rajaajana niin, että opinnäytetyö pysyy sille tarkoitettussa laajuudessa. (Vilka & Airaksinen 2003, 40.) Metsäkylän Ratsastuskeskus Oy oli yksi yhteistyökumppani tässä hankkeessa. Tuotin esitteen sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta Metsäkylän Ratsastuskeskukselle, jossa sitä hyödynnetään keskuksen nettisivuilla, keskuksen omistajan Nina Hyvätin vetämissä koulutustilaisuuksissa sekä infopakettina lastensuojelulaitoksille, perhekodeille ja lastensuojelun sosiaalityöntekijöille, joiden kautta voi tulla mahdollisia asiakkaita Metsäkylän Ratsastuskeskukselle.

4.3 Opinnäytetyön tavoitteet

Opinnäytetyöni tavoitteena oli tuottaa cd-rom -muodossa oleva yleisluontoinen esite sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta Metsäkylän Ratsastuskeskukselle sekä artikkeli esitteen pohjalta perhekeskeiseen, laajalevikkiseen ja sosiaali-, terveys- ja kasvatustieteiden ammattilaisia palvelemaan lehteen. Esitteen tavoitteena oli hyödyttää työelämän yhteis-

työkumppania sekä tukea urasuunnitteluani ja luontevaa siirtymää ammatillisen täydennyskoulutuksen jatko-opintoihin sosiaalipedagogisen hevostoiminnan viitoittamalla tiellä. Toinen tavoitteeni oli vahvistaa artikkelin avulla sosiaalipedagogisen hevostoiminnan yhteiskunnallista tunnettavuutta lapsiperheiden keskuudessa ja auttamistyön kentällä. Tavoitteenani oli myös pohtia sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuuksia perhetyön kentällä saavuttaakseni lastentarhaopettajan kelpoisuuden.

5 YHTEISTYÖKUMPPANIT

Työelämälähtöisessä hankkeessa olisi suotavaa kolmikantaperiaatteen toteutuminen, jossa mukana olisivat työelämän edustaja, opinnäytetyön ohjaaja ja tekijä. Realistinen aikataulus, yhteiset pelisäännöt ja selkeä toimintatapa ovat jokaisen hankkeen kulmakiviä. (Vilka & Airaksinen 2003, 48 – 49.)

5.1 Metsäkylän ratsastuskeskus Oy

Opinnäytetyöni työelämänyhteistyökumppanina ja asiantuntijana toimi valtiotieteiden maisteri, talliyrittäjä, ratsastuksenohjaaja ja sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennyskoulutuksen käynyt Nina Hyvätti Metsäkylän ratsastuskeskuksesta. Hyvätti pitää Metsäkylän ratsastuskeskusta Turussa, jossa sosiaalipedagogista hevostoimintaa toteutetaan tapana toimia talliyhteisössä. Hyvätti kuuluu Sosiaalipedagogiseen Hevostoimintayhdistykseen, jossa hän toimii sisällön asiantuntijana sekä Hevostoiminnalla Hyvinvointia yhdistykseen, jossa hän on varapuheenjohtajan roolissa. Hyvätin kanssa tein kirjallisen yhteistyösopimuksen 14.11.2008 hänen luonaan. Tuotin opinnäytetyönä hänen yritykselleen cd-rom -muodossa olevan yleisluontoisen esitteen sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta.

5.2 Kaisan talli

Toisena yhteistyökumppanina opinnäytetyössäni oli Kaisan talli Heinolasta. Kaisan tallilla kuvattiin valokuvamateriaali produktiooni. Tallin omistaa Kaisa Kolli. Hän on talliyrittäjä. Yrityksen toimintaan kuuluu täysihoitopaikkojen vuokraus yksityisille hevosenomistajille, maanviljely ja ravihevosten valmennus. Valitsin Kaisan tallin kuvausmiljöökseksi käytännön syistä. Kolli, hänen tallinsa ja sen hevoset olivat entuudestaan tuttuja ja sijainti oli lähellä. Talli ei kuitenkaan toimi sosiaalipedagogisesta viitekehyksestä lähtien. Yhteistyöstä tein Kollin kanssa kirjallisen sopimuksen (Liite 3) 7.7.2009. Suullisesti sopimus tehtiin syksyllä 2008.

5.3 Valokuvaaja ja kuvattavat lapset

Valokuvamateriaalin opinnäytetyöhöni kuvasi yläkouluikäinen valokuvausta harrastava Katariina Pekkonen Pertunmaalta. Pekkonen on perhetuttuni. Sovin hänen kanssaan suullisesti aikataulusta, kuvauksesta, korvauksista ja hänen kuljetuksista kaksi viikkoa ennen 10.7.2009 toteutettua kuvauspäivää. 8.9.2009 pyysin häneltä vielä sähköpostitse varmistuksen kuvien käyttöoikeudesta, jolloin minulle jäi kirjallinen dokumentti sopimuksesta.

Kaisan tallilla produktiotani varten kuvattavien kahden lapsen ja yhden nuoren vanhempien kanssa tein kirjalliset sopimukset 6.7.2009 (Liite 4), joissa sovin luvasta kuvata lapsia ja nuorta sekä käyttää valokuvamateriaalia opinnäytetyössäni, www-sivuilla ja koulutustilaisuuksissa. Lapset ja nuori olivat innokkaita tulemaan mukaan tallille ja kuvaukseen.

6 PRODUKTION TOTEUTTAMINEN

6.1 Aiheen rajaus ja työelämän yhteistyökumppanin tapaaminen

Hankkeen toteutus alkoi keväällä 2008 minun ja toisen opiskelijan yhteistyönä. Tuolloin halusimme tehdä jotakin sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan liittyen, mutta emme vielä tienneet mitä. Yhteinen hevosharrastus sekä omat kokemukset hevosten ja talliyhteisön elämyksellisyydestä innostivat aiheeseen. Tiedustelimme aiheita Hevostoiminnalla Hyvinvointia ry:n jäseniltä. Esitimme myös omia ideoita yhdistyksen jäsenille. Yhdistyksen jäsen Nina Hyvätti antoi meille useita näkökulmia työhön ja kehotti rajamaan ideoitamme. Hyvättiin kanssa vaihdettuamme ajatuksia, päätimme tehdä opinnäytetyöksi esitteen sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta sekä markkinoida hevostoimintaa tiettyjen kaupunkien päivä- ja lastenkodeille. Yksi kaupungeista oli Turku, jossa Metsäkylän Ratsastuskeskus sijaitsee. Solmimme samalla Hyvättiin kanssa työelämän yhteistyösopimuksen. Toiminnallinen opinnäytetyö tuntui mukavalta ja konkreettiselta vaihtoehdolta. Olemme molemmat enemmän käytännön läheisiä persoonia. Aluksi teimme elokuussa 2008 parin sivun mittaisen tiedonhankinnan suunnitelman. Seuraavaksi laadimme työstä hankesuunnitelman.

Kävimme parini kanssa tapaamassa Hyvättiä Metsäkylän Ratsastuskeskuksessa Turussa 14.11.2008. Käynnin tavoitteina oli tutustuminen Ninaan, toimitiloihin ja hevosiin. Haastattelemalla Ninaa syvensimme käsityksiä hevostoiminnasta. Laadimme myös kirjallisen yhteistyösopimuksen ja suunnittelimme alustavasti esitteen sisällön. Syksyn aikana keräsimme materiaalia opinnäytetyötä varten. Aikomuksenamme oli saada esite sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta valmiiksi alkukevästä. Tämä ei kuitenkaan toteutunut. Opinnäytetyö ei edennyt kevään 2009 aikana, meidän tekijöiden yhteistyön kohtaamattomuuden ja muiden opintojen takia. Toukokuussa 2009 päätimme parini kanssa eriyttää yhteistyömme. Meidän erilaiset tavoitteet, resurssit ja luonteenpiirteet eivät kohdanneet mielekkäästi.

6.2 Uusi rajausta ja produktion toteutus

Sovin parini kanssa jatkavani tämän opinnäytetyön parissa. Yhteistyömme erkaannuttua muutin hankesuunnitelman sisältöä. Rajasin työn esitteeseen ja artikkeliin sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta sekä raporttiin. Rajausta selkeytti työtä ja karsi riskialttiita yhteistyökumppaneita. Keväällä lähdin vielä tavoittelemaan lastentarhanopettajan kelpoisuutta, joka toi uuden painotuksen työhöni. Näkökulma valittiin perhetyön kentältä. Muutokset työssä sopivat ohjaavalle opettajalle ja työelämän yhteistyökumppanille. Kesän aikana etsin lisää lähdemateriaalia, päivitin hankesuunnitelman ja solmin valokuvassopimuksen Kaisan tallin kanssa sekä kuvamateriaalin käyttöoikeussopimukset valokuvattavien lasten vanhempien kanssa.

Heinäkuun 10. päivänä Katariina Pekkonen kuvasi valokuvamateriaalia Kaisan tallilla opinnäytetyöhöni. Kuvissa esiintyvät 7-vuotias tyttö, hänen 5-vuotias pikkuveljensä ja heidän äitinsä sekä 15-vuotias nuori ja minä. Tytön sen hetkinen hevostokokemus oli muutama satunnainen ratsastuskokeilu talutusratsastuksessa. Pikkuveli ei ollut aiemmin käynyt tallilla eikä ratsastanut. Nuorelle oli kertynyt jo viisi vuotta hevostokokemusta hevosten hoidosta, ratsastuksesta ja ajamisesta. Kaisan talli oli entuudestaan vain nuorelle tuttu. Tallin hevosista käytössämme olivat kaksi hevosta, yksi varsa ja yksi poni. Kuvasiltapäivä sujui hyvin puolipilvisessä säässä aikataulun ja ohjelman (Liite 5) mukaisesti. Tilannekuvia kertyi runsaasti ratsastus- ja talutustunneilta, ponin hoidosta, ruokinnasta ja talutuksesta, tamman ja varsan kosketuksesta sekä tallikoirasta. Kaipaamani aidot tunteet ja turvallisuusnäkökulma välittyvät kuvista edukseen.

Esitteen muodoksi valitsin cd-romin, koska se on halvempi ja helpompi päivittää kuin paperinen painos. Runsaasta kuvatarjonnasta valitsin noin 20 valokuvaa, joista rajasin esitteeseen ja artikkeliin vain tarkoituksen mukaisimmat. Kootessani esitteen ja artikkelin tekstitietoja, kirjoitin ne laajoiksi kappaleiksi, joita hyödynsin myös raportin teoreettisessa viitekehyksessä. Kappaleista poimin täsmällisimmät ja tärkeimmät asiat esitteeseen. Esitteen rakenne on laadittu siten, että tekstidian jälkeen tulee kuvadia, joka tukee ja havainnollistaa aihetta. Esitteen kokoavaksi teemaksi valitsin neljä hevosenkengän kuvaa, jotka kulkevat dioissa läpi työn. Diaesityksen värimaailmaksi valitsin rauhoittavan ruskean ja pehmeän beigen. Diojen vaihtuminen on automatisoitu. Nopea lukija voi vaihtaa diaa myös hiiren painalluksella. Kokosin esitteen loppuun siinä käytetyt lähteet

helpottamaan lukijan laajempaa kiinnostusta aiheeseen. Artikkelini Tapa toimia talliyhteisössä kirjoitin esitteen pohjalta. Artikkelin rakenne on laadittu lyhyestä insertistä ja seitsemästä väliotsikosta. Lopussa on kuva ponista ja pojasta, joka puhuttelee herkkyydellä ja koskettavuudella. Kokosin myös artikkelin loppuun siinä käytetyt lähteet.

6.3 Produktion valmistuminen

Esite ja artikkeli sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta valmistuivat lokakuussa. Esitteen toimitan työelämän yhteistyökumppanille 23.11.2009, jolloin valmis opinnäytetyö luovutetaan tarkastettavaksi. Hyväntin vastuulle jää linkittää esite Metsäkylän ratsastuskeskuksen nettisivulle. Artikkelini oli tarkoitus saada perhekeskeiseen, laajalevikkiseen ja sosiaali-, terveys- ja kasvatustieteiden ammattilaisia palvelemaan lehteen. Tarjosin artikkelia sähköpostitse Pirkka -lehteen, Me -lehteen, Lapsen maailma -lehteen, Lapsemme -lehteen sekä Nuorisotyö -lehteen. Nuorisotyö -lehden toimitukselta en saanut vastausta, muut vastasivat korrektisti, ei kiitos. Useimmissa lehdissä sisältö oli suunniteltu koko vuodeksi. Yhteen lehdistä on tulossa ensi vuoden alussa samasta aiheesta artikkeli. Tarjosin artikkeliani vielä Hyväntin kautta Sosiaalipedagogisen Hevostoimintayhdistyksen nettisivulle, jotta se ei jäisi pelkäksi opinnäytetyön liitteeksi. Artikkelini Tapa toimia talliyhteisössä julkaistiin yhdistyksen nettisivuilla 31.10.2009. Yhdistyksen sivuilla artikkeli toimii tiiviinä tietoisena sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta.

7 ARVIOINTI

Arviointini mukaan esite ja lehtiartikkeli kuvaavat asiasisällöltään ja ulkoasultaan selkeästi sosiaalipedagogista hevostoimintaa. Valokuvat ja erilaiset asetelut tukevat teksti-tietoa. Esite on laadittu palvelemaan työelämän yhteistyökumppanin tarvetta. Teksti on pyritty kirjoittamaan yleiskielellä, jolloin aiheeseen perehtymätönkin henkilö ymmärtää sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ydintä. Esite tarjoaa laajemman selvityksen aiheeseen kuin esimerkiksi Sosiaalipedagogisen Hevostoimintayhdistyksen nettisivut. Työelämän yhteistyökumppanin arviointi esitteestä olisi tuonut ehkä täsmennystä ja mahdollisia kehitysehdotuksia. Esite tukee urasuunnitteluani. Kiinnostus jatkaa aiheen parissa sekä halu hakeutua sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennyskoulutukseen vahvistavat opinnäytetyön tarkoituksen onnistumista.

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan yhteiskunnallisen tunnettavuuden lisääminen ei toteutunut tavoitteiden mukaisesti. Onnistumisen kannalta ensiarvoisen tärkeää olisi ollut ottaa lehtien toimitukseen yhteyttä jo alkuvuodesta. Tuolloin lehtien sisältöön olisi ollut helpompi vaikuttaa. Artikkelini Tapa toimia talliyhteisössä julkaistiin kuitenkin Sosiaalipedagogisen Hevostoimintayhdistyksen nettisivuilla. Sijainnillaan se ei luultavasti saavuta kovin suurta lukijajoukkoa, mutta takaa artikkelin saatavuuden.

Mielestäni hevostoiminnan mahdollisuudet ennaltaehkäisevässä ja kuntouttavassa perhetyössä ovat kannustavat ja toteutuskelpoiset. Toiminnallisena, luonnollista vuorovai-
kutusta edistävänä menetelmänä sosiaalipedagoginen hevostoiminta tarjoaa kasvatusta tukevia elementtejä perhetyön kentälle. Ongelmallisena näkisin sosiaalipedagogisesti toimivien tallien tämän hetkisen vähyden. Toiminta on melko nuorta eikä se ole vielä vakiintunutta. Sosiaalipedagogisesti toimivien tallien ja sosiaalitoimen yhteistyön aloituksessa on myös haasteensa kuinka nämä kaksi kenttää löytävät toisensa. Kenties tekemäni esitteen kaltaisen infon avulla, jolloin sosiaalityön kenttä kiinnostuisi aiheesta ja haluaisi kokeilla yhteistyötä. Tärkeää on kuitenkin muistaa, ettei sosiaalipedagoginen hevostoiminta ole kaikkia varten. Toiminnan edellytyksenä on oma halu ja kiinnostus siihen.

8 POHDINTA

Opinnäytetyö toimii ammatillisen ja persoonallisen kasvun välineenä. Opinnäytetyö kertoo lukijalle kirjoittajan ammatillisesta osaamisesta. (Vilka & Airaksinen 2003, 65.) Opinnäytetyön avulla olen voinut seurata ammatillisten tietojeni kehitystä. Hevosalan peruskoulutus, pitkäaikainen hevosharrastus, työkokemus ja harjoittelut ovat antaneet pohjaa teorian työstämiselle.

Prosessikirjoittaminen tarkoittaa sitä, että kirjoittaja tarkastaa, muokkaa ja viimeistelee tekstiä vaiheittain. Prosessin aikana kirjoittajan ajatukset pääsevät selkiytymään ja kehittymään. Pääasiat erottuvat näin paremmin ja epäolennaiset karsiutuvat pois. Kirjoittajan olisi hyvä kyetä arvioimaan tekstiään ulkopuolisen silmin kriittisesti. (Vilka & Airaksinen 2003.) Opinnäytetyöprosessi on kestänyt pitkään, lähes kaksi vuotta. Työn eriytyminen, rakenteelliset muutokset ja hetkittäinen henkilökohtaisen elämän epätasapaino ovat osaltaan vaikuttaneet vaihtelevaan aktiivisuuteen opinnäytetyön teossa. Välillä on ollut hyväkin jättää asioita vain hautumaan ja jatkaa, kun ajatus on ollut siihen kypsä.

Esitteen ja artikkelin tuottaminen oli minulle uusi asia. Halusin kuitenkin oppia tuottamaan tietoa jo olemassa olevan tiedon pohjalta. Niiden tekeminen antoi valmiuksia tuottaa materiaalia myös tulevaisuudessa. Vahvuutenani olen pitänyt työtä tehdessä suurta kiinnostusta aiheeseen, itsenäistä työskentelyä ja tunnollisuutta. Kehityskohteinani voisin nähdä monipuolisemman kirjallisen ilmaisun ja paineensietokyvyn sekä tietotekniset taidot, jotka ovat kyllä kehittyneet selvästi prosessin aikana. Ammatillisen kasvun kannalta työ on ollut hyödyllinen. Tulevana sosionomina minulla on kahden ammattialan osaamista, joiden yhdistäminen antaa uusia ulottuvuuksia sekä hevos- että sosiaalityön kentille. Urasuunnitteluni mukaisten sosiaalipedagogisen hevostoiminnan koulutus syrjäytymisen ehkäisyssä ja sosiaalisessa kuntoutuksessa -opintojen jälkeen voin suvereenisti toimia sekä hevos- että sosiaalialan ammattilaisena auttaen sosiaalisen tuen tarpeessa olevia asiakkaita.

Opinnäytetyö on luotu teorian pohjalta. Teoria muodostui erilaisista lähteistä, kuten kirja- ja nettilähteistä, tutkimuksista, opasvihkosta ja henkilökohtaisesta tiedonannosta.

Mielestäni lähdemateriaali on monipuolista ja tuoretta. Jotkut kirjalähteet ovat 1990-luvun puolelta, mutta toisaalta teoreettinen tieto sosiaalipedagogiikasta ei vanhene. Aineiston luotettavuutta tukevat muun muassa sosiaalipedagogiikan perusteokset, sosiaalipedagogisen hevostoiminnan pioneeri Kari Koistisen kirjoitukset, aihetta tutkivat pro gradut sekä hevostoimintaa toteuttavan työelämän yhteistyökumppani Nina Hyvätin henkilökohtainen tiedonanto ja tutkimus.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on Suomessa uudehko toimintatapa, joka tarvitsee kehittyäkseen ja vakiintuakseen tutkimusta, arviointia ja kehitystä. Hevostoiminnan tutkimuskohteiksi ehdottaisin, miten hevostoiminnan onnistumista voidaan mitata tai miten kustannukset ja hyöty kohtaavat. Hevostoiminnan ja sosiaalityön yhteistyön kohtaaminen ja vakiinnuttaminen vaativat myös kehitystyötä. Tutkimuskohteeksi esitän selvitystä hevostoiminnan vaikuttavuudesta erityisesti perhetyön kentällä, joka kaipaa uusia potentiaalisia työmuotoja.

Näin jälkepäin tarkasteltuna olisin tehnyt opinnäytetyöprosessissa muutamia muutoksia. Produktion rajausta olisi pitänyt olla alusta saakka selkeämpi turhan työn välttämiseksi. Aikataulusta kiinnipitäminen olisi antanut enemmän väljyyttä ja aikaa tarkastella työtä kriittisesti ennen palautusta. Ulkopuolisen arviointi esitteestä olisi antanut syvyyttä sille.

Eettisestä näkökulmasta pidin valokuvattavien lasten, heidän äitinsä ja nuoren henkilöllisyyden salassa. Nimien maininta ei ollut oleellista. Henkilöllisyyden salaamisella halusin välttää turhat mielikuvat kuvattavien henkilöiden ja eri instituutioiden välillä. Vaikka Kaisan talli ei toimi sosiaalipedagogisesti, emme Hyvätin kanssa pitäneet tallilla kuvattua kuvamateriaalia epäeettisenä. Kuvaus toteutui kuitenkin elämyksiä tuottavana yhteisöllisenä tapahtumana, jossa turvallisuus oli maksimoitu. Eettisyyden nimessä haluan vielä esittää kysymyksen, onko sosiaalityön toteuttamismuotojen ainut peruste raha ja missä on päättäjien inhimillisyys?

Hevostoiminnasta puhuttaessa usein nousee esiin käsite ”puuhastelu”, hieman paheksuttavana ja ehkä mitättömänäkin asiana. Tuo väheksyty puuhastelu tallilla on juuri sitä, minkä lapsi tai nuori kokee hyvin merkitykselliseksi asiaksi omassa toiminnassaan. Se on juuri sitä, mikä tekee arjesta hieman parempaa. (Hyvätti 2008b, 94.) Vietän aikaani

viitenä päivänä viikosta tallilla. Ratsastan, hoidan ja ruokin hevosia, siivoan tallia, ohjaan junioreita ja seurustelen samanhenkisten ihmisten kanssa. Tuollainen toiminta on ollut kantava voima läpi elämäni. Lapsen tai aikuisen puuhastelu tallilla on jotakin, mihin mielestäni kannattaa panostaa.

Lopuksi haluan osoittaa kiitokseni työelämän yhteistyökumppaneilleni Nina Hyvätille ja Kaisa Kollille opinnäytetyön mahdollistumisesta. Valokuvaukseen osallistuneet henkilöt ovat osaltaan mahdollistaneet työn toteutumista kuvin, kiitokset siitä heille. Viimeisenä haluan kiittää vanhempiani ja puolisoani, jotka antoivat tukensa pitkässä, mutta antoisassa työssä.

LÄHTEET

- Brandt, Nora 2005. Sosialpedagogisk hästverksamhet. En diskursiv studie i verksamhetens organiseringsprocess. University of Helsinki. Swedish School of Social Science. Pro Gradu.
- Diakonia-ammattikorkeakoulun opinto-opas 2008–2009. Sosiaalialan ja hoitotyön koulutusohjelmat. Viitattu: 8.10.2009. http://www.diak.fi/sahk_ops_0809
- Haavisto, Riikka 2007. Hevonen auttaa kuntoutuksessa. *Talentia* (4), 34 – 35.
- Halttunen, Timo 2008. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta syrjäytymisen ehkäisyssä ja sosiaalisessa kuntoutuksessa. Viitattu: 9.9.2009
<http://www.tkk.utu.fi/taydennyskoulutus/sote/soshepeda/soshepedavi.html>
- Helne, Tuula 2002. Sisällä, reunalla, ulkona? Kohti relaationaalista syrjäytymisen tarkastelua. Teoksessa Kirsi Juhila, Hannele Forsberg & Irene Roivanen (toim.) *Marginaalit ja sosiaalityö*. Jyväskylä: Jyväskylän Yliopisto, 28 – 29, 36.
- Helsingin Yliopisto 2003. Sosiaalityö. Viitattu: 5.10.2009.
<http://www.valt.helsinki.fi/YHPO/sostyoesittely.htm>
- Hevosopisto 2009. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta syrjäytymisen ehkäisyssä ja sosiaalisessa kuntoutuksessa. Viitattu: 9.9.2009
http://www.hevosopisto.fi/index.phtml?page_id=123583&navi_id=123583&
- Hevostallit.com 2009. Kerro mielipiteesi hevostallista. Viitattu: 10.10.2009.
<http://www.hevostallit.com/>
- Hyvätti, Nina 2008a. Valtiotieteiden maisteri. Metsäkylän ratsastuskeskus Oy. Turku. Henkilökohtainen tiedonanto 14.11.
- Hyvätti, Nina 2008b. Ohjat omiin käsiin. Ratsastusterapia lastensuojelun sosiaalityön tukena. Turun Yliopisto. Sosiaalipolitiikan laitos / Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Pro Gradu.
- Hämäläinen, Juha 2001. Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Kuopio: Kopijyvä.
- Hämäläinen, Juha 1998. Seikkailu- ja elämyspedagoginen orientaatio sosiaalipedagogisessa ajattelussa ja toiminnassa. Teoksessa Timo Lehtonen (toim.) *Elämän seikkailu*. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy, 156, 164.
- Hämäläinen, Juha & Kurki, Leena 1997. Sosiaalipedagogiikka. Porvoo: WSOY.

- Ilon Kopse i.a. Hyvinvointivalmennus. Viitattu: 20.9.2009. <http://www.ilonkopse.fi/>
- Järvinen, Ritva; Lankinen, Aila; Taajamo, Terhi; Veistilä, Minna & Virolainen Arja 2007. Perheen parhaaksi, perhetyön arkea. Helsinki: Edita Prima.
- Kauppinen, Marju 2008. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan opasvihko. Julkaisija eikä julkaisupaikka ole tiedossa.
- Kela 2009. Avoterapiat. Viitattu: 10.10.2009.
<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/160508131347HL?OpenDocument>
- Ketolainen, Sanna 2005. Hevoset kuntouttajina – kokemuksia huumeriippuvaisten nuorten aikuisten kuntouttamisesta. Teoksessa Seija Okulov & Katja Koukkari (toim.) Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi. Kuopio: Kopijyvä, 67 – 77.
- Koistinen, Kari 2005. Hevostoiminta ehkäisemään lasten ja nuorten syrjäytymistä. Teoksessa Seija Okulov & Katja Koukkari (toim.) Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi. Kuopio: Kopijyvä, 1 – 9.
- Kunnat.net 2007. Uusi lastensuojelulaki voimaan 1.1.2008. Viitattu: 12.10.2009.
http://www.kunnat.net/k_perussivu.asp?path=1;29;66354;66357;120585
- Kurki, Leena; Nivala, Elina & Sipilä-Lähdekorpi, Pirkko 2006. Sosiaalipedagoginen sosiaalityö koulussa. Helsinki: Finn Lectura Ab.
- Lustig, Minni 2009. Voimaa hevostallilta! Hevosmaailma. (5), 48.
- Mönkkönen, Kaarina; Nurro, Marjukka & Väisänen, Raija 1999. Sosiaalipedagogiikan käytännön sovellutuksia. Kuopio: Kopijyvä.
- Okulov, Seija 2005. Esipuhe. Teoksessa Seija Okulov & Katja Koukkari (toim.) Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi. Kuopio: Kopijyvä.
- Peltomäki, Maija 2007. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuudet nuorten sosiaalisen kasvun tukemisessa. Kuopion Yliopisto. Sosiaalityön- ja sosiaalipedagogiikan laitos. Nuorisokasvatuksen maisteriohjelma. Pro Gradu.
- Peltonen, Hannele 2008. Hevonen kasvattaa oikeudenmukaisesti. Dialogi 18 (6), 4,6,8.
- Pölkki, Pirjo 2000. Oppilaiden syrjäytymisuhkien tunnistaminen ja ehkäisy peruskoulun haasteena. Teoksessa Irmeli Järventie & Hannele Sauli (toim.) Eriarvoinen lapsuus. Porvoo: WSOY, 126, 128 – 138.
- Raunio, Kyösti 2000. Sosiaalityö murroksessa. Helsinki: Gaudeamus.

- Saastamoinen, Katri 2007. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuudet psykososiaalisen toimintakyvyn tukemisessa. Kuopion Yliopisto. Sosiaalityön- ja sosiaalipedagogiikan laitos. Pro Gradu.
- Salonen, Johanna 2009. Turpaterapiaa. Yhteishyvä (4), 39.
- Schulman, Annika 2005. Hevostaitoa tunteella – menetelmä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan pohjana. Teoksessa Seija Okulov & Katja Koukkari (toim.) Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi. Kuopio: Kopijyvä, 44 – 45.
- Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry 2009a. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta. Viitattu: 1.6.2009. <http://www.hevostoiminta.net/10>
- Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry 2009b. Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry. Viitattu: 10.9.2009. <http://www.hevostoiminta.net/16>
- Sosiaaliportti.fi 2009. Lastensuojelun käsikirja. Perhetyö. Viitattu: 5.10.2009. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/avohuolto/muuttukitoimet/perhetyo/>
- Sosiaaliportti.fi 2008. Lastensuojelun käsikirja. Avohuolto. Viitattu: 5.10.2009. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/avohuolto/>
- Suomen Ratsastajainliitto ry 2005a. Tallijärjestelmä. Viitattu: 10.10.2009. <http://www.ratsastus.fi/asp/system/empty.asp?P=47&VID=default&SID=824143796157420&S=0&C=23091>
- Suomen Ratsastajainliitto ry 2005b. Erityisryhmien ratsastus – vammaisratsastus. Viitattu: 10.10.2009. <http://www.ratsastus.fi/asp/system/empty.asp?P=60&VID=default&SID=476564321332639&S=0&C=25038>
- Suomen Ratsastusterapeutit ry i.a. Ratsastusterapia. Viitattu: 10.10.2009. <http://www.suomenratsastusterapeutit.net/terapia.html>
- Vilka, Hanna & Airaksinen, Tiina 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

LIITE 2: Artikkelit

TAPA TOIMIA TALLIYHTEISÖSSÄ

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta (SPHT) tukee sosiaalista kasvua ja hyvinvointia. Se on syrjäytymistä ennaltaehkäisevää ja kuntouttavaa toimintaa talliyhteisössä, jossa lapset ja nuoret ovat etusijalla.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta

Lähtökohta sosiaalipedagogiseen työhön on kiinnostus ihmisiin ja kyky kohdata heidät. Perusajatuksena on järjestää ihmisille mielekästä toimintaa, onnistumisen elämyksiä ja mahdollisuus kokea yhteisöllisyyden tunne tavallisessa tallissa. Hevostoiminta sisältää kaiken tallilla tapahtuvan toiminnan. Tärkeitä tehtäviä ovat hevosen hoito, ruokinta, liikunta ja talliympäristöstä huolehtiminen. Keskipisteenä on hevosen hyvinvointi. Hevosen puhtaudesta, terveellisestä ravinnosta, säännöllisistä ruoka-ajoista sekä riittävästä liikunnasta ja levosta huolehtiminen näyttää myös asiakkaalle, mistä tekijöistä oma hyvinvointi koostuu.

Hevostoiminta perustuu asiakkaan haluun toimia tallilla sekä oman toiminnan kautta saatuun kokemukseen. Talliyhteisö pyrkii tiedostetusti antamaan vastuuta asiakkaalleen huomioiden hänen ikänsä ja edellytykset. Talliyhteisössä on helppo opetella myös vuorovaikutustaitoja ja tunteiden tunnistamista. Toiminnan tukena voidaan käyttää hevosaiheisia tunnekortteja ja valokuvausta. Hevostoiminnan pariin hakeudutaan yleensä kiinnostuksen, tarpeen tai verkostojen kautta.

Toimintaa vetävän ammattilaisen pohjakoulutuksena on sosiaali-, terveys-, kasvatustai hevosalan ammattitutkinto sekä vankka hevoskokemus. Lisäksi hän on käynyt yliopistotason täydennyskoulutuksena sosiaalipedagoginen hevostoiminta syrjäytymisen ehkäisyssä ja sosiaalisessa kuntoutuksessa -opinnot.

Perustana sosiaalipedagogiikka

Hevostoiminta on sosiaalipedagogisesta teoreettisesta ja käytännöllisestä viitekehuksesta lähtevää toimintaa talliyhteisössä hevosen kanssa. Toiminnan keskeisinä periaatteina ovat yhteisöllisyys, elämyksellisyys, toiminnallisuus ja pedagogisen suhteen luominen sekä turvallisuuden maksimoinen. Sosiaalipedagogiikassa ollaan kiinnostuneita sellaisista oppimis- ja kasvuprosesseista, joiden kautta yhteiskunnallinen toimintakyky ja sosiaalinen identiteetti muotoutuvat sekä siitä, miten itsenäisyys ja riittävä elämänhallinta saavutetaan. Sosiaalipedagogisen työn ytimenä on tarjota heikoimmassa asemassa oleville ihmisille mahdollisuuksia siedettävämpään arkeen, omaehtoiseen elämään, yhteenkuuluvuuden kokemiseen ja aktiiviseen itsensä toteuttamiseen, osallisuuteen ja osallistumiseen. Ihmisiä autetaan näkemään niitä mahdollisuuksia, joita heillä on vaikuttaa omaan elämänsä kulkuunsa. Parhaimmillaan toiminta lähtee osallistujasta itsestään. Sosiaalipedagogiikka tarjoaa toiminnallisen näkökulman siihen, miten sosiaalityössä voidaan kohdata sosiaalisten ongelmien paineessa eläviä ihmisiä.

Tavoitteellista toimintaa

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa. Yleisenä tavoitteena on syrjäytymisvaarassa olevien lasten, nuorten ja aikuisten sosiaalinen vahvistaminen sekä hyvinvoinnin ja työkyvyn lisääminen. Toiminnan tarkoituksena on tarjota asiakkaille sellainen ympäristö, jossa mahdollistuvat aito vuorovaikutus sekä voimaantuminen elämysten, itseensä tutustumisen ja onnistumisen kokemusten kautta. Asiakkaalle tehdään myös omat henkilökohtaiset tavoitteet, jotka hän asettaa itse omasta elämänsä maailmastaan käsin. Parhaimmillaan sosiaalipedagoginen hevostoiminta on ratkaisukeskeistä itsensä kehittämistä. Ratkaisuja ei etsitä asiakkaan menneisyydestä, vaan keskitytään hänen voimavaroihinsa.

Hevostoiminnan lähtökohdat ja rahoittajat

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan juuret ulottuvat Keski-Eurooppaan ja Britanniaan. Käytäntö ja tiede ovat todistaneet ihmisen ja hevosen vuorovaikutuksen synnyttävän

positiivisia ja ihmisen kokonaisuutta hoitavia voimavaroja. Suomessa toiminta käynnistyi vuonna 2001 Ratsastuspedagogiikka ehkäisemään lasten ja nuorten syrjäytymistä hankkeella. Myöhemmin toiminta nimitettiin sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi, koska sosiaalipedagogisen teorian varaan perustuvassa toiminnassa on kyse enemmän sosiaalisesti orientoituvasta kuntoutustyöstä kuin hevostoiminnasta. Hevonen on siis ”työkaveri” ja kanava toteuttaa sosiaalista kuntoutusta. Valtakunnallisesti toiminta ei ole toistaiseksi saanut julkista hyväksyntää, joka mahdollistaisi toiminnalle suoraa rahoitusta. Tämän hetkisiä hevostoiminnan rahoittajia ovat sosiaalitoimet, sairaanhoitopiirit, lastensuojelulaitokset ja yksityiset asiakkaat.

Hevostoiminta talleilla

Suomen Ratsastajainliitto ry jakaa jäsentallinsa kolmeen ryhmään, joita ovat ratsastuskoulut, harraste- ja yksityistallit. Jäsentallien lisäksi Suomessa on lukuisia muita harraste- ja ammattitalleja, kuten ravitallit, siittolat, myyntitallit ja yksityiset kotitallit. Sosiaalipedagogista hevostoimintaa ei ole sidottu mihinkään tiettyyn ammatti- tai harrastetalliin. Sosiaalipedagogisesti toimivan tallin tunnusmerkkejä ovat ammattitaitoinen aikuinen yhteisössä, ohjattu ja turvallisuutta herättävä vuorovaikutuksellinen toiminta sekä vastuullisuuteen ja yhteisöön kasvaminen. Talliyhteisö sisäistää kasvatuksellisen tehtävänsä, siellä on selkeästi määritellyt säännöt ja sen koko kasvatus- ja oppimispotentiaalia hyödynnetään. Kasvatuksellisessa roolissa voivat toimia opetushenkilöiden lisäksi muut tallilla asioivat henkilöt, kuten kengittäjä, eläinlääkäri tai hevosenomistajat. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta edellyttää hevosilta tietynlaista luonnetta ja osaamista. Utelias, hyvähermoinen ja kiltti hevonen on turvallisuuden perusta ja mahdollistaa mielekkään vuorovaikutuksen ja yhteistyön ihmisen ja hevosen välillä. Toimintaan soveltuvat hevoset varsasta vaariin, kunhan ne ovat koulutettuja siihen saakka, mitä niiltä odotetaan.

Mahdollisuudet perhetyön kentällä

Hevostoiminta sopii erityisesti sosiaali-, terveys- ja kasvatustalouden asiakkaille. Ensisijaisesti toiminta on kohdennettu lapsille ja nuorille, mutta se soveltuu myös aikuisille ja

ikäihmisille. Yhteiskuntamme elää muutoksessa, jossa esimerkiksi sosiaalityön tehtäväalue on muuttunut hyvin moninaiseksi. Pohjoismainen hyvinvointivaltio edellyttää sosiaalityön toteutuvan siten, että se vahvistaa yhteiskunnallisesti syrjäytyneiden asiakkaidensa edellytyksiä toimia hyvinvoivina kansalaisia. Lapsista, nuorista ja perheistä huolehtiminen on yksi yhteiskunnan perustehtävä. Yhteiskunnassa ollaan uusien kasvatuksellisten haasteiden edessä, minkä vuoksi on tullut tarve etsiä uusia toimintatapoja ja työmenetelmiä. Lastensuojelun alueella tarvitaan erityisosaamista ja huomio tulisi kiinnittää erityisesti menetelmällisiin valmiuksiin ja joustavuuteen. Toiminnallisena menetelmänä hevostoiminta monipuolistaisi perhetyön ”työkalupakkia”. Se tarjoaa aktiivista, yhteisöllistä ja elämyksellistä toimintaa. Lastensuojelulaki painottaa ehkäisevän lastensuojelun ja tehokkaan kuntouttavan avohuollon merkitystä. Hevostoiminta sopii sekä ennaltaehkäisevään että kuntouttavaan perhetyön. Se tukee selvästi lastensuojelulakia. Toistaiseksi vähäisten tutkimusten valossa voidaan kuitenkin todeta toiminnan olevan positiivisesti vaikuttava toimintatapa.

Suuntaa antava tutkimus

Tutkimustietoa hevostoiminnasta on toistaiseksi tarjolla vähän, joten toiminnan merkittävyyttä ja sille toivottavaa hyväksyntää on vielä melko haasteellista todentaa. Uudehko Pro Gradu aiheesta on tehty vuonna 2007, jossa Maija Peltomäki tutki sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuuksia nuorten sosiaalisen kasvun tukemisessa. Tutkimusaineisto on kerätty kirjoitusten ja haastatteluiden avulla. Tutkimuksen perusteella hevostoiminnalla voitiin todeta olevan positiivista merkitystä nuorten sosiaaliseen kasvuun, terveyteen, ystävyys-suhteisiin sekä yhteisöllisyyden kokemiseen. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta tuki myös nuorten itsetunnon kehitystä, opetti vastuullisuuteen ja huolenpidon tärkeyteen. Tutkimus ei vielä suuria todenna, mutta on suuntaa antava. Eikö yhdenkin lapsen tai nuoren syrjäytymisen ehkäisy ole voitto, johon kannattaa panostaa.

Teksti: Elisa Seppälä

Kuva: Katariina Pekkonen

KUVA 1: Ihmisen ja hevosien suhde on vastavuoroinen ja vilpitön.

ARTIKKELISSA KÄYTETYT LÄHTEET

- Haavisto, Riikka 2007. Hevonen auttaa kuntoutuksessa. *Talentia* (4), 34 – 35.
- Hevosopisto 2009. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta syrjäytymisen ehkäisyssä ja sosiaalisessa kuntoutuksessa. Viitattu: 9.9.2009
http://www.hevosopisto.fi/index.phtml?page_id=123583&navi_id=123583&
- Hämäläinen, Juha 2001. Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Kuopio: Kopijyvä.
- Kauppinen, Marju 2008. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan opasvihko. Julkaisija eikä julkaisupaikka ole tiedossa.
- Ketolainen, Sanna 2005. Hevoset kuntouttajina – kokemuksia huumeriippuvaisten nuorten aikuisten kuntouttamisesta. Teoksessa Seija Okulov & Katja Koukkari (toim.) *Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi*. Kuopio: Kopijyvä, 67 – 77.
- Koistinen, Kari 2005. Hevostoiminta ehkäisemään lasten ja nuorten syrjäytymistä. Teoksessa Seija Okulov & Katja Koukkari (toim.) *Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi*. Kuopio: Kopijyvä, 1 – 9.
- Kunnat.net 2007. Uusi lastensuojelulaki voimaan 1.1.2008. Viitattu: 12.10.2009.
http://www.kunnat.net/k_perussivu.asp?path=1;29;66354;66357;120585
- Lustig, Minni 2009. Voimaa hevostallilta! *Hevosmaailma*. (5), 48.
- Peltomäki, Maija 2007. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuudet nuorten sosiaalisen kasvun tukemisessa. Kuopion Yliopisto. Sosiaalityön- ja sosiaalipedagogiikan laitos. Nuorisokasvatuksen maisteriohjelma. Pro Gradu.
- Peltonen, Hannele 2008. Hevonen kasvattaa oikeudenmukaisesti. *Dialogi* 18 (6), 4,6,8.
- Raunio, Kyösti 2000. Sosiaalityö murroksessa. Helsinki: Gaudeamus.
- Schulman, Annika 2005. Hevostaitoa tunteella – menetelmä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan pohjana. Teoksessa Seija Okulov & Katja Koukkari (toim.) *Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi*. Kuopio: Kopijyvä, 44 – 45.
- Suomen Ratsastajainliitto ry 2005. Tallijärjestelmä. Viitattu: 10.10.2009.
<http://www.ratsastus.fi/asp/system/empty.asp?P=47&VID=default&SID=824143796157420&S=0&C=23091>

LIITE 3: Valokuvaussopimus

Elisa Seppälä
Jäkälätie 1 c 28
18200 HEINOLA
040 7788220

SOPIMUS

1.7.2009

Kaisa Kolli / Kaisan talli
Syrjäläntie 113
19110 Vierumäki

VALOKUVAUSSOPIMUS

Tällä sopimuksella _____ antaa luvan Kaisan tallilla Syrjäläntie 113 Vierumäki 10.7.2009 aikana kuvata valokuvamateriaalia Diakonia ammattikorkeakoulussa Pieksämäellä sosionomi (AMK)-tutkintoa opiskelevan Elisa Seppälän opinnäytetyön käyttöön. Kuvia voidaan käyttää lisäksi julkisesti esitteissä, julisteissa, opinnäytetyön esitystilaisuudessa, koulutustilaisuuksissa ja www-sivuilla. Sopimuksesta on laadittu kaksi samanlaista kappaletta, toinen tallin omistajalle ja toinen opinnäytetyön tekijälle.

Vierumäki _____

Tallin omistaja

Sosionomi (AMK)-opiskelija

LIITE 4: Kuvamateriaalin käyttöoikeussopimus

Elisa Seppälä
 Jäkälätie 1 c 28
 18200 Heinola
 040 7788220

SOPIMUS

1.7.2009

KUVAMATERIAALIN KÄYTTÖOIKEUSSOPIMUS

Tällä sopimuksella _____ antaa luvan lapsensa / lastensa _____ osallistua kuvattavaksi Kaisan tallilla Syrjäläntie 113 Vierumäki 10.7.2009 aikana sekä antaa luvan lapsestaan / lapsistaan kuvatun valokuvamateriaalin Diakonia ammattikorkeakoulussa Pieksämäellä sosionomi (AMK)- tutkintoa opiskelevan Elisa Seppälän opinnäytetyön käyttöön. Kuvia voidaan käyttää lisäksi julkisesti esitteissä, julisteissa, opinnäytetyön esitystilaisuudessa, koulutustilaisuuksissa ja www-sivuilla. Kuvattavan nimi ei tule julki edellä mainituissa yhteyksissä. Sopimuksesta on laadittu kaksi samanlaista kappaletta, toinen luvanantajalle ja toinen opinnäytetyön tekijälle.

Vierumäki _____

Luvanantaja

Sosionomi (AMK)-opiskelija

LIITE 5: Valokuvaus Kaisan tallilla

OHJELMARUNKO JA KUVAUSKOHTEET

Paikka: Kaisan talli Syrjäläntie 113, Vierumäki

Aika: 10.7.2009 kello. 13.30 – 17.00.

Viitteellinen ohjelmarunko

- 13.30 Tapaaminen tallilla, yleinen ohjeistus tallikäyttämiseen
- 14.00 Ratsastustunti kentällä
- 15.00 Talutusratsastus kentällä ja maastolenkki
- 15.30 Ruunan varusteiden purku ja sen hoito
- 16.00 Ponin talutus, harjaus ja ruokinta sekä tamman ja varsan silytys
- 16.45 Päätös iltapäivälle tallilla

Kuvauskohteita:

- hevosen kuntoon laitto ja purku (varusteet)
- harjaus, kavioiden puhdistus ja hoitotoimenpiteet
- taluttaminen
- ruokinta kädestä tai kupista
- ratsastus kentällä ja kotitiellä
- tunnin ohjaus
- varustehuolto
- tamma ja varsa laitumella, niiden kohtaaminen ja silytys
- yhteiskuva tallin pihassa